

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN TEXNİKİ UNİVERSİTETİ

Əlyazması hüququnda

Xalidova Asiya Vüqar qızı

DEZİNFEKSIYA İŞLƏRİNİN YERİNƏ YETİRİLMƏSİ ÖYRƏDİCİ
PROQRAMIN YARADILMASI

Mövzusunda

MAGİSTRİK DİSSERTASIYASI

İxtisas: 060509- Kompüter elmləri

İxtisaslaşma: İdarəetmənin informasiya texnologiyaları

Elmi rəhbər: r.f.d, dosent Piriyev Sahib Aydın oğlu

BAKİ-2023

MÜNDƏRİCAT

Giriş	3
I Fəsil. Dezinfeksiyanın nəzəri metodoloji əsasları	6
1.1. Dezinfeksiya anlayışı, onun növləri və metodları	6
1.2. Dezinfeksiyanın inkişaf istiqamətləri	17
1.3. Dezinfeksiyaedici maddələrin əsas xüsusiyyətləri və onların orqanizmə daxil olması	19
II Fəsil. Dezinfeksiya fəaliyyət planının həyata keçirilməsi	23
2.1. Dezinfeksiya işinin təşkili və idarə edilməsi	23
2.2. Dezinfeksiyanın keyfiyyətinə nəzarət	27
2.3. Azərbaycanda dezinfeksiya xidmətinin mövcud vəziyyəti	30
III Fəsil. Dezinfeksiya işlərinin yerinə yetirilməsi üzrə öyrədici programın yaradılması	37
3.1. Yerinə yetirilən dezinfeksiya işinin nəticələri	37
3.2. Dezinfeksiya işi üzrə səmərəli programın yaradılması	39
3.3. Dezinfeksiya işləri üzrə öyrədici programın əsas mahiyyəti	51
Nəticə	59
Ədəbiyyat siyahısı	63

GİRİŞ

Problemin aktuallığı. Yoluxucu xəstəliklərin patogenləri tez-tez ətraf mühitin müxtəlif obyektlərində tapıla bilər. Yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının azaldılması və bəzi xəstəliklərin aradan qaldırılması üçün epidemiyaya qarşı mübarizə tədbirləri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dezinfeksiya epidemiyaya qarşı mübarizənin vacib komponentlərindən biridir, ona görə də yoluxucu xəstəliklərlə mübarizədə ayrı-ayrılıqda aparılmamalıdır. İnfeksiya mexanizmini başa düşmək prosesində yoluxucu xəstəliyin törədiciyi ətraf mühit obyektlərində bir müddət qala bilər. Virusların ətraf mühidə nə qədər yaşamasına müxtəlif amillər təsir göstərir. Virusların ətraf mühitin çoxsaylı zərərli təsirlərinə tab gətirmə qabiliyyəti onlardan biridir. Nəticədə infeksiya prosesini pozmaq üçün nəzərdə tutulmuş anti-epidemiya tədbirləri tələb olunur. Ətraf mühidə törədiciyin davamlılığı və infeksiya prosesinin spesifikliyi dezinfeksiyanın tələb olunub-olunmamasına qərar verir. Dezinfeksiya, toplanmasının, çoxalmasının və yayılmasının qarşısını almaq və ya aradan qaldırmaq üçün ətraf mühit materiallarından və obyektlərindən patogenlərin məhv edilməsi və ya çıxarılması prosesidir. Bu, səbəbkərin xəstədən sağlam insana keçməsinə dayandırır. Dezinfeksiya, sterilizasiyadan fərqli olaraq, yalnız zərərli mikrobları məhv etməyə çalışır.

İki növ dezinfeksiya var: profilaktik və ehtiyatlı. Yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının qarşısını almaq üçün infeksiya mənbəyi olub-olmamasından asılı olmayaraq, xarici mühidə əmələ gələ biləcək mikroblardan xilas olmaq üçün profilaktik dezinfeksiya aparılır. Müəssisələrin kollektivi bütün müalicə-profilaktika və uşaq müəssisələrində profilaktik dezinfeksiya işləri aparılır.

Müəyyən edilmişdir ki, bir yoluxucu səbəb olmadıqda və ya yalnız mövcud olma ehtimalı olmadıqda, profilaktik dezinfeksiya aparılır. Gündəlik həyatda tez-tez profilaktik dezinfeksiya tətbiq olunur. Bir yoluxucu xəstəlik özünü göstərdikdə və ya şübhələndikdə, mədə dezinfeksiyası aparılır. İnfeksiya mərhələsindən asılı olaraq cari və yekun (son) dezinfeksiyaya bölünür. Xəstənin cəsədindən və ya törədiciyin daşıyıcısından götürüldükdən sonra törədici hal-hazırda xəstəni dərhal əhatə edən ərazidə məhv edilir. Müasir dezinfeksiyanın məqsədi ocaqda və infeksiya yolları

boyunca başqa yerlərdə infeksiyaların yayılmasını dayandırmaq və aradan qaldırmaqdır.

İnfeksiya mənbəyi (xəstə) epidemiya mərkəzindən çıxarıldıqdan sonra (xəstənin xəstəxanaya yerləşdirilməsi, sağlması, mərkəzdən çıxması və ölüm), həmçinin müalicə müəssisəsinin şöbə profilləri dəyişdirildikdə yekun dezinfeksiya aparılır. həyata. Son dezinfeksiyanın bir hissəsi kimi yoluxucu agentlərdə olan patogenlər tamamilə məhv edilməlidir. Son təmizləmə zamanı soba tamamilə təmizlənir və dezinfeksiya edilir. Dezinfeksiyaedici maddələr Ətraf Mühitin Mühafizəsi Agentliyi (EPA) tərəfindən “antikrob pestisidlər” kimi qeydiyyatda alınmışdır və cansız obyektlərdə və səthlərdə zərərli mikroorqanizmlərə (yəni, bakteriyalar, viruslar və ya göbələklər) nəzarət etmək, qarşısını almaq və ya məhv etmək üçün istifadə olunan maddələrdir. Bu antimikrob məhsullara ənənəvi olaraq dezinfeksiyaedicilər və sterilantlar daxildir. Məhsulun kimyası, effektivliyi, insanlar, heyvanlar və bitkilər üçün toksikliyi və digər parametrlər haqqında məlumatlar sınaqdan keçirilməli və kimyəvi maddənin marketinqindən əvvəl EPA-ya təqdim edilməlidir.

Tədqiqat obyektı. Ətraf mühit obyektlərindən patogenləri məhv etməklə və ya çıxarmaqla, dezinfeksiya fəaliyyətləri üzrə təlim proqramının yaradılması xəstəliklərin yığılmasının, çoxalmasının və yayılmasının qarşısını almağa və ya məhv etməyə kömək edə bilər.

Tədqiqatın məqsədi. İnfeksiya mənbəyindən asılı olmayaraq, yoluxucu xəstəliklərin yaranmasının qarşısını almaq üçün xarici mühitdə əmələ gələ biləcək mikroorqanizmlərin aradan qaldırılması üçün də qısa müddətdə effektiv dezinfeksiya işləri başa çatdırılır.

Tədqiqatın yeniliyi. Tədqiqat işinin elmi yeniliyi isə aşağıdakılardır:

- Dezinfeksiya işlərinin nəticələrinin təhlilinin nəzəri məsələlərinin nəzərdən keçirilməsi;
- Dezinfeksiyanın əsas növlərini və onların formalaşması xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsi;

- Dezinfeksiya işlərinin metodikası və nəticələrinin təhlil edilərək mütərəqqi üsullarından istifadə edilərək planlanması; xarakterizə edilən parametrlər əsasında dezinfeksiya üzrə keyfiyyət nəzarət proqramı haqda qanunauyğunluqlar araşdırılacaqdır.

Tədqiqat işinin aprobasiyası.

Tədqiqat işinin struktur və quruluşu. Magistr dissertasiyası giriş və 3 fəsildən ibarətdir. İlk olaraq, giriş verilmişdir. Giriş hissəsi mövzunun aktuallığı, məqsədi, obyektini, dissertasiya işini elmi yeniliyi və magistr dissertasiyanın strukturunu əhatə edir. 1-ci fəsil “Dezinfeksiyanın nəzəri metodoloji əsasları” yerləşir. Bu fəsil 3 hissədən ibarətdir. Burada ,Dezinfeksiya anlayışı,onun növləri və metodları Dezinfeksiyanın inkişaf istiqamətləri,Dezinfeksiyaedici maddələrin əsas xüsusiyyətləri və onların orqanizmə daxil olması -bölmələri var. 2-ci fəsil “Dezinfeksiya fəaliyyət planının həyata keçirilməsi” adlanır. Bu fəsil 3 hissədən ibarətdir. Ardıcıl olaraq, ilk hissədə Dezinfeksiya işinin təşkili və idarə edilməsi, daha sonra Dezinfeksiyanın keyfiyyətinə nəzarət və son olaraq da, Azərbaycanda dezinfeksiya xidmətinin mövcud vəziyyəti haqqında verilmişdir. 3-cü fəsil isə, 3 hissədən ibarət olub, “Dezinfeksiya işlərinin yerinə yetirilməsi üzrə öyrədici proqramın yaradılması” adlanır. Bu fəsildə də, Yerinə yetirilən dezinfeksiya işinin nəticələri, Dezinfeksiya işi üzrə səmərəli proqramın yaradılması, daha sonra isə Dezinfeksiya işləri üzrə öyrədici proqramın əsas mahiyyəti verilmişdir. Son olaraq, Nəticə və İstifadə Olunmuş Ədəbiyyat verilmişdir.

I FƏSİL DEZİNFEKSIYANIN NƏZƏRİ METODOLOJİ ƏSASLARI

1.1. Dezinfeksiya anlayışı, onun növləri və metodları

Yoluxucu xəstəliklərin patogenləri tez-tez ətraf mühitin müxtəlif obyektlərində tapıla bilər. Yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının azaldılması və bəzi xəstəliklərin aradan qaldırılması üçün epidemiyaya qarşı mübarizə tədbirləri mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Dezinfeksiya epidemiyaya qarşı mübarizənin vacib komponentlərindən biridir, ona görə də yoluxucu xəstəliklərlə mübarizədə ayrı-ayrılıqda aparılmamalıdır. Dezinfeksiya zərərli bakteriyaların, virusların, rikketsiyaların, protozoaların, göbələklərin və digər yoluxucu (parazitar) xəstəlik törədicilərinin infeksiya mənbəyindən həssas şəxslərə yayılması prosesidir. Bu söz latınca "infeksiya" (infeksiya) və fransızca "dez" (inkar etmək üçün ön söz) sözlərindən əmələ gəlib. məhv Bir yoluxucu xəstəliyin törədicisi ətraf mühitin maddələrində bir müddət qala bilər, infeksiya mexanizmini anlamağa çalışarkən bilmək vacibdir. Bu orqanizmlərin mövcudluğu həssas insanlar üçün yoluxma riski yaradır, çünki onlar nəinki burada sağ qalırlar, həm də lazımı şəraitdə hətta inkişaf edə, çoxala və çoxlu sayda toplaya bilərlər. Virusların ətraf mühitdə nə qədər yaşamasına müxtəlif amillər təsir edir. Virusların ətraf mühitin çoxsaylı zərərli təsirlərinə tab gətirmə qabiliyyəti onlardan biridir. Nəticədə infeksiya prosesini pozmaq üçün nəzərdə tutulmuş anti-epidemiya tədbirləri tələb olunur. Ətraf mühitdə törədicinin davamlılığı və infeksiya prosesinin spesifikliyi dezinfeksiyanın tələb olunub-olunmamasına qərar verir. Dezinfeksiya, toplanmasının, çoxalmasının və yayılmasının qarşısını almaq və ya aradan qaldırmaq üçün ətraf mühit materiallarından və obyektlərindən patogenlərin məhv edilməsi və ya çıxarılması prosesidir. Bu, səbəbkarın xəstədən sağlam insana keçməsinə dayandırır. Dezinfeksiya, sterilizasiyadan fərqli olaraq, yalnız zərərli mikrobları məhv etməyə çalışır. Dezinfeksiya etmək üçün aşağıdakıları başa düşməlisiniz:

1. Nə zərərsizləşdirilməlidir?
2. Təmizlik nə vaxt aparılmalıdır?
3. Təmizləmək üçün nə istifadə edilməlidir? 4.

Təmizlik necə aparılmalıdır?

Şəkil. 1.1.1. Müntəzəm təmizlik prosesləri [51]

Profilaktik və diqqətli dezinfeksiya iki fərqli növdür. Yoluxucu xəstəliklərin yayılmasının qarşısını almaq üçün infeksiya mənbəyi olub-olmamasından asılı olmayaraq, xarici mühitdə əmələ gələ biləcək mikroblardan xilas olmaq üçün profilaktik dezinfeksiya aparılır. Müəssisələrin kollektivi bütün müalicə-profilaktika və uşaq müəssisələrində profilaktik dezinfeksiya işləri aparır. Profilaktik dezinfeksiya heç bir yoluxucu səbəb olmadıqda və ya yalnız bir səbəb olmadıqda aparılır.

Gündəlik həyatda profilaktik dezinfeksiyadan tez-tez istifadə olunur. Profilaktik dezinfeksiyanın əsas hədəflərinə kommunal sahələr (mənzillər, yataqxanalar, mehmanxanalar, hamamlar, bərbərxanalar, məişət obyektləri və s.), ictimai binalar (mədəniyyət və təhsil, idman və səhiyyə müəssisələri, üzgüçülük hovuzları), uşaq və gənclər müəssisələri (MPM, ümumi təhsil, səhiyyə), su təchizatı idarələri, yeyinti sənayesi və emal müəssisələri, ictimai iaşə müəssisələri, nəqliyyat vasitələri və s. hovuzlar təmiz saxlanılır. [1, s. 5]

Şəkil. 1.1.2. Dezinfeksiya xidməti [52]

Drenajlı hovuzun dibi 5% xloramin məhlulu və ya 2,5% seyreltilmiş xlorlu əhəng məhlulu ilə 18-22°C temperaturda təmizlənir. Tərkibində xlor olan preparatların köməyi ilə hamam suyu zərərsizləşdirilir. İdman hovuzlarında qalıq xlor səviyyəsi 0,3-0,5 mq/l, üzgüçülük hovuzlarında isə 0,5-0,7 mq/l arasında olmalıdır. Buxar daşıyıcı sistemindən gələn su buxarı qida və dəri emalı müəssisələrində, əsas yun emalı zavodlarında, dəniz və çay nəqliyyatında, balıqçılıq sektorunda gəmilərdə profilaktik dezinfeksiya üçün istifadə olunur. Profilaktik dezinfeksiyanın aşağıdakı kateqoriyaları mövcuddur:

- planlı;
- pandemiya təlimatlarına uyğun olaraq həyata keçirilən;
- sanitar-gigiyenik

Bir yoluxucu xəstəlik özünü göstərdikdə və ya şübhələndikdə, mədə dezinfeksiyası aparılır. Səbəb törədənin qəsdən olmadığı bütün hallarda soba dezinfeksiya edilir. İnfeksiya mərhələsindən asılı olaraq cari və yekun (son) dezinfeksiyaya bölünür. Xəstənin orqanizmindən və ya törədicidən götürüldükdən sonra ocaqda törədici aradan qaldırmaq üçün xəstənin düz yanında cari dezinfeksiya aparılır.

Bir yoluxucu xəstəlik özünü göstərdikdə və ya şübhələndikdə, mədə dezinfeksiyası aparılır. Səbəb törədənin qəsdən olmadığı bütün hallarda soba dezinfeksiya edilir. İnfeksiya mərhələsindən asılı olaraq cari və yekun (son) dezinfeksiyaya bölünür. Xəstənin orqanizmindən və ya törədiciyə götürüldükdən sonra ocaqda törədici aradan qaldırmaq üçün xəstənin düz yanında cari dezinfeksiya aparılır.

Poliklinikada, vərəm əleyhinə və ya dəri-zöhrəvi dispanserlərdə xəstənin xəstəxanaya yerləşdirilməsi təxirə salındıqda, xəstə evdə saxlanıldıqda və ya evdə müalicə olunduqda sağalmış və ya sağlam daşıyıcının ətrafında cari dezinfeksiya aparılır. Epidemioloqun icazəsi, çarpayısının yanında, yoluxucu və ya vərəm əleyhinə stasionar xəstələrdə, somatik xəstəxananın və ya uşaq təcridxanasında Müasir dezinfeksiyanın məqsədi infeksiyanın ocaqda və yoluxma yolları boyunca başqa yerlərdə yayılmasını dayandırmaq və aradan qaldırmaqdır. [1,s.8]

Ətraf mühitə buraxılan mikrobların aradan qaldırılması və ya xəstənin nəcisinin hər təzə hissəsinin zərərsizləşdirilməsi cari dezinfeksiyanın epidemioloji əhəmiyyətini müəyyən edir. Hazırda metodik şəkildə dezinfeksiya aparılır. Hal-hazırda iki növ dezinfeksiya mövcuddur: uzunmüddətli (davamlı, stasionar ocaqlarda aparılır) və qısamüddətli.

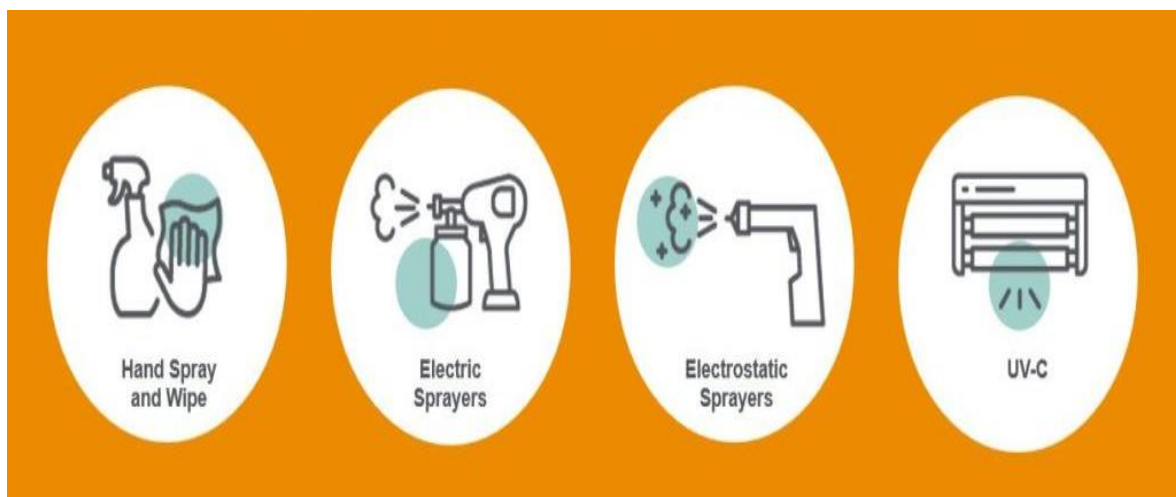
İnfeksiya mənbəyi (xəstə) epidemiya mərkəzindən çıxarıldıqdan sonra (xəstənin xəstəxanaya yerləşdirilməsi, sağlması, mərkəzdən çıxması və ölüm), həmçinin müalicə müəssisəsinin şöbə profilləri dəyişdirildikdə yekun dezinfeksiya aparılır. həyata. Son dezinfeksiyanın bir hissəsi kimi yoluxucu agentlərdə olan patogenlər tamamilə məhv edilməlidir. Yekun dezinfeksiya fərdi qaydada təşkil edilir və həyata keçirilir.

Onun məqsədi müxtəlif şeylərdə infeksiya mənbəyinin çıxarılmasından sonra sağ qalan potensial zərərli və patogen bakteriyaları aradan qaldırmaqdır. Son təmizləmə zamanı soba tamamilə təmizlənir və dezinfeksiya edilir. Bu, infeksiya mənbəyinin aradan qaldırılmasından sonra xəstəliyin minimum 24 saat uzunmüddətli sağ qalması halında mümkündür. Xəstənin xəstəxanaya qəbulundan sonra 3-12 saat

ərzində "Təcili Bildiriş" aldıqdan sonra dezinfeksiya xidmətinin işçiləri sobanın son dezinfeksiyasını həyata keçirirlər. Ətraf mühitdə davamlı olan infeksiya mərkəzlərində törədicilər son dezinfeksiyanı təmin edir.

Salmonellyoz, tetanoz, cüzam, ornitoz, difteriya, qarayara, hemorragik qızdırmalar, epidemik və təkrarlanan dizenteriya, qarayara, parafitlər, saç, dəri və dırnaqların göbələk xəstəlikləri (mikrosporiya, trixofitiya və rubrofitiya) hamısı aiddir. Digər xəstəliklər zamanı epidemioloq xəstəliyin baş vermə şəraitinə əsasən son dezinfeksiya çağırışını edir. Son dezinfeksiyanı iki-üç nəfərdən ibarət briqada (bir həkim və dezinfeksiyaçı) aparır. [1, s. 10]

Dezinfeksiya üçün texnika və avadanlıqlar mexanik, fiziki, kimyəvi və bioloji dezinfeksiya üsulları dörd əsas növdür. Onların birgə birləşmələri də istifadə olunur.

Şəkil. 1.1.3. Dezinfeksiya metodları [53]

Təmizləmə, nəm təmizləmə, yuyulma, çırpma və s. hamısı mexaniki üsullardır. Tənəffüs yollarının infeksiyalarının, o cümlədən qızılca, suçiçəyi, məxmərək, qrip və digər infeksiyon xəstəliklərin qarşısının alınmasına otaqdakı havanın dəyişdirilməsi kömək edir. Nəticədə otaqdakı havanın dəyişdirilməsindən 15 dəqiqə sonra mikroblar daha az olur və 30 dəqiqədən sonra onlar demək olar ki, tamamilə yox olur. Hava, su və digər xüsusiyyətlər ventilyasiya və filtrasiyadan istifadə etməklə mikroblarla daha az çirklənə bilər. Bu üsullar müxtəlif obyektlərdən və səthlərdən gətirdiyi toz, kir və saysız-hesabsız mikroorqanizmləri təmizləmək üçün istifadə edilə bilər. Dezinfeksiya

üçün fiziki üsullara misal olaraq istilik və ya radiasiyadan istifadə edənləri göstərmək olar.

İstilik və radiasiya yüksək və aşağı temperaturların istifadəsi, müxtəlif bakterisid şüaları ilə şüalanma, ultrasəs, ultra yüksək tezlikli cərəyan, həmçinin radioaktiv şüalanma, qurutma və s. kimi səmərəli üsullara misaldır. Onların bakterisid təsiri var. spesifik vəziyyətlərdə təsir göstərir. [1, s. 12]

Pasterizasiya üsulu müxtəlif qida məhsullarının 30 dəqiqə ərzində 70-80 C temperaturda qızdırılmasını, spora formalarını zərərsiz qoyaraq bütün vegetativ mikrobların məhv edilməsini nəzərdə tutur.

Digər pasterizasiya variantları da var, belə ki, 3 saniyə ərzində 90 C-yə qədər qızdırılır. Protein materialı 1 saat ərzində 56-58 C temperaturda 5-6 gün qızdırılır. Bu proses tindalizasiya (təkrarlanan, qismən pasterizasiya) kimi tanınır. Artan sporlar nəticədə yenidən qızdırıldıqda öldürülür. Solventlər və bərk qida mühitləri bu texnikadan istifadə etməklə zərərsizləşdirilir.

Sterilizasiya, latınca "sterilis" (steril) sözündəndir, bütün növ mikrobların, o cümlədən onların spor formalarının fiziki və kimyəvi cəhətdən məhv edilməsidir.

Şəkil.1.1.4. Sterilizasiya [54]

İstilik və radiasiya yüksək və aşağı temperaturların istifadəsi, müxtəlif bakterisid şüaları ilə şüalanma, ultrasəs, ultra yüksək tezlikli cərəyan, həmçinin radioaktiv

şüalanma, qurutma və s. kimi səmərəli üsullara misaldır. Onların bakterisid təsiri var. spesifik vəziyyətlərdə təsir göstərir. [1, s. 12]

Pasterizasiya üsulu müxtəlif qida məhsullarının 30 dəqiqə ərzində 70-80 C temperaturda qızdırılmasını, spora formalarını zərərsiz qoyaraq bütün vegetativ mikrobların məhv edilməsini nəzərdə tutur. Yanma - vəba, təbii çiçək, qarayara, quş qripi və s.-dən tələf olan şəxslərin əşyaları, habelə riskli zoonozlardan tələf olmuş heyvanların cəsədləri, lazımsız bərk məişət tullantıları və zibil kimi epidemioloji əlamətlər olduqda. qalıqları, bu şərtlər yandırılaraq zərərsizləşdirilir. Uzun müddət qurutma çoxlu bakteriyaları məhv edən təsərə malikdir. Həm quru (isti), həm də rütubətli (buxar) hava mikrobları öldürə bilər.

Soyuq patogenləri -270 C-yə qədər süni şəkildə dondurduqda, onlar tamamilə məhv edilmir. Zamanla mikroorqanizmlərin sayı kəskin şəkildə azalır. Dezinfeksiya prosesində soyuqdan istifadə edilmir.

Çoxlu patogenlər günəş şüaları ilə məhv edilir. Onlar vegetativ mərhələlərində onlara daha həssas olurlar, lakin sporlar əmələ gətirən bakteriyalar (məsələn, qazlı qanqren, tetanoz və qarayara səbəb olanlar) onlara davamlıdır. Eyni keyfiyyət ultrabənövşəyi fotonlar tərəfindən paylaşılır. O, cərrahiyyə şöbəsinin əməliyyat otağındadır. Süd su və havadan istifadə edilməklə qutularda sanitariya təmizlənir.

Cərrahi avadanlıq, iynələr, şprislər və digər əşyalar zərərsizləşdirmə zamanı ultrasəs vasitəsilə sterilizasiya edilir.

Kimyəvi texnika: kimyəvi maddələrin bakteriyalara necə təsir etməsinə əsaslanır. Dezinfeksiyaedici maddələr dezinfeksiyada istifadə olunan maddələrdir. Onlar bakterisid və bakterisid xüsusiyyətlərə malikdirlər. funqisid, virusid və sporosid. Kimyəvi dezinfeksiyaedici maddələrin effektiv işləməsi üçün suda asanlıqla həll olunmalı və sabit emulsiya yarada bilməlidir. Dezinfeksiyaedici spesifikasiyalar:

- üzvi maddələrin iştirakı ilə mikroblara zərər verə bilmək;
- saxlandıqda uzun müddət davam edə bilmək;

- insanlar üçün aşağı toksiklik;
- istehsal üçün ucuz və sadə olmalıdır.

Bakteriyaların spor formaları kimyəvi təsirlərə vegetativ formalara nisbətən daha davamlı olduğundan, mikrobların davamlılığı dezinfeksiyanın effektivliyinə təsir göstərir. [1, s. 15]

Buna görə də, kimyəvi maddələri zərərsizləşdirərkən, problemə səbəb olan agentlərin unikal xüsusiyyətlərini, ifrazatların keyfiyyətlərini və təsirə məruz qalan obyektlərin xüsusiyyətlərini nəzərə almaq vacibdir.

-Obyektin mikroblarla çirklənmə dərəcəsi, həmçinin dezinfeksiyaedicinin fiziki-kimyəvi xüsusiyyətləri (mikroorqanizmlərə təsir qabiliyyəti, özlülük, suda həllolma, temperatur, turşuluq və s.);

- mikroorqanizmlərin müxtəlif dezinfeksiyaedici maddələrə bioloji müqaviməti;
- dezinfeksiya ediləcək obyektlərin xüsusiyyətləri (materialların keyfiyyəti, struktur xüsusiyyətləri, üzvi maddələrlə çirklənmənin miqdarı);
- dezinfeksiyaedicinin özünün xüsusiyyətləri.-

-dezinfeksiyaedici müalicənin müxtəlif üsulları, məsələn, dezinfeksiyaedici məhlulə batırılma və ya iridamik və ya aerosol ilə islatma.

Dezinfeksiyaedici maddələr halogenlər, oksigen, guanidinlər, aldehidlər, səthi aktiv maddələr, spirtlər və fenol olanlar da daxil olmaqla çoxsaylı siniflərə təsnif edilə bilər. Tərkibində haloidlər olan birləşmələr xlor, brom və yod kimi aktiv maddələrə malik olan preparatlardır. [1, s. 16]

Tərkibində xlor olan preparatlar profilaktik və yanğın dezinfeksiyasında getdikcə daha çox istifadə olunur. Fəaliyyət üsuluna görə, xlor və tərkibində xlor olan digər preparatlar oksidləşdirici maddələr kateqoriyasına aiddir. Onlar ən geniş antibakterial aktivliyə, nisbətən tez təsirə və aşağı qiymətə malik geniş istifadə olunan dezinfeksiyaedici maddələrdir. Qeyri-üzvi və üzvi xlor birləşmələri tərkibində xlor olan preparatların iki əsas sinfini təşkil edir. Birinci qrupa litium hipoklorit, kalsium,

natrium və xlor qazından istifadə edilən preparatlar daxildir. Kalsium hipoxlorit aşağıdakı preparatlarda tapıla bilər: - xlorlu əhəng - kalsium və hipoxloritdən (KHİD və KHIUD) ibarət olan termostabil duzlar olan ağardıcı əhəng. TKH və ya texniki kalsium hipoxlorit NKH və ya neytral kalsium hipoxlorit Sadalanan preparatlar güclü xlor qoxusu olan ağımtıl tozudur; onlar suda yalnız qismən həll olurlar.

Şəkil. 1.1.5. Kimyəvi dezinfektanlar [54]

Xlorlanmış əhəng yüngül sarı rəngə malik ağ, quru tozdur. Söndürülmüş əhəng və kalsium hipoxlorit də xlor turşusunun kalsium duzlarının birləşməsi ilə birlikdə daxildir. Xlorla işlənmiş əhəng suda çox az həll olsa da, orada dayanır. İndi məhlulda aktiv şəkildə çıxarılan kalsium hipoklorit var. Hazırda 26, 32 və 35% aktiv xlor olan üç növ xlorlu əhəng var. Satış üçün xlorlanmış əhəngdə ən azı 25% aktiv xlor olmalıdır. Sporlar və vegetativ bakteriyalar xlorlu əhəngin antibakterial xüsusiyyətləri ilə güclü şəkildə inhibə edilir. Bu dərman mədə-bağırsaq traktının, tənəffüs sisteminin və digər sahələrin, məsələn, qarayara və vərəmin infeksiyalarını müalicə etmək üçün istifadə olunur. Müxtəlif yollarla istifadə olunur. [1, s. 17]

Dezinfeksiya prosedurları zamanı xlorlu əhəng üç şəkildə tətbiq olunur:

1. Kanalizasiya olunmamış tualet çuxurları və maye atıqları quru xlorlu əhənglə təmizlənir.

2. Həyətdəki sanitar qovşaqlar 10-20% konsentrasiyası olan məhlul qarışığından istifadə etməklə torpağın, zibillərin və tullantıların dezinfeksiya edilməsi üçün istifadə olunur.

3. Bağırsaq və tənəffüs yollarının infeksiyaları üçün 0,2-0,5% konsentrasiyası olan sabit məhlullar, əlavə infeksiyalar olduqda otaqları dezinfeksiya etmək üçün isə 3-5% və 10% konsentrasiyalardan istifadə olunur.

Xlorlu əhəngin çətinliklərinə aşağıdakılar daxildir:

- 1) Suda zəif həll olması;
- 2) aktiv xlorun itirilməsi ilə sürətli parçalanma;
- 3) metalın korroziyası
- 4) Hissələr parçalanır və rəngsizləşir;
- 5) Tənəffüs yolları və selikli qişalar qıcıqlanır.

Xlorlu əhəng də bir sıra üstünlüklərə malikdir, o cümlədən: Bütün yoluxucu xəstəliklər üçün istifadə, istifadə müxtəlifliyi və ucuzluq ilk ikisidir.

Xloraminlər - İki növ xloramin var, B və XB. Benzol sintez üçün istifadə edildikdə birinci, xlorbenzol istifadə edildikdə isə ikinci istehsal olunur. 40 °C-də suda xloraminlər çökmədən dərhal 10 və hətta 20% məhlullara qədər həll olurlar. Onlar aşağı konsentrasiyalarda zərərsizləşdirilən cisimlərə və metallara demək olar ki, zərər vermir və pis qoxu da vermirlər. Spor formalarına qarşı az təsirli olmasına baxmayaraq, onlar müxtəlif xəstəliklərə, o cümlədən qaraya və vərəmə qarşı təsirlidirlər. [1, s. 18]

Xloramin XB-nin çətinliklərinə onun xlorlu əhəngdən daha bahalı olması və tənəffüs orqanlarının selikli qişasını qıcıqlandıraraq insanları zəhərləməsi daxildir. O, həmçinin paltarları və divar kağızlarını ləkələyir.

Patogenlərin davamlılığından, dezinfeksiya ediləcək əşyaların növündən, onların çirklənmə miqdarından, ətraf mühitin reaktivliyindən və dezinfeksiya prosedurunun uzunluğundan asılı olaraq 0,1%-dən 5-10%-ə qədər olan sulu xloramin

məhlullarından istifadə edilir. Xloramin məhlulları zərərsizləşdirməklə yanaşı, mebel, qab-qacaq, xəstələrə qulluq avadanlıqları, qida müəssisələrindəki avadanlıqlar və yaşayış və xəstəxana otaqlarında, uşaq müəssisələrində və məktəblərdə istifadə olunan digər əşyalarda da istifadə olunur.

Xloramin B-nin toz forması ağ, kristaldır və yüngül xlor qoxusuna malikdir. Sporisid, virususidal və bakterisiddir. Onun tənəffüs orqanlarının selikli qişalarına qıcıqlandırıcı təsiri onun çatışmazlıqlarından biridir. Trichlorol, Chlorin, Sporox və tərkibində xloramin olan digər preparatlar yalnız bir neçə nümunədir. [1, s. 19]

Pantheacid: tablet başına 4 milliqram aktiv xlor. Enteropatogen mikroblarla çirklənmiş bir litr kran suyunu təmizləmək üçün sizə yalnız bir həb lazımdır. Neopantosid-2 hazırlamaq üçün kalsium hipoklorid, natrium xlorid və kalsium oksidin tozlarından istifadə olunur.

1) Dəmir xlorid

2)dəmir sulfat və

3)natrium parasulfat.

Natrium və kaliumda olan dikloroizosiyanurik turşu (DXST) duzları aktiv olan 56-60% xlor ehtiva edən ağ, kristal tozlardır. Onlar suda çökmədən həll olunur və məhlullar üç gün ərzində işləməyə davam edir. Onlar metalları korroziyaya uğratmır və komponentlərin rəngini dəyişmir. Tənəffüs yollarının selikli qişaları ondan qıcıqlanır. Onlar sporosid, funqisid və bakterisiddir. [1, s. 17]

1.2.Dezinfeksiyanın inkişaf istiqamətləri

Dezinfeksiya prosedurları dünya tariximiz boyu inkişaf etmişdir. 19-cu əsrə qədər patogen mikroorqanizmlərin mövcudluğu və rolu haqqında çox az elmi anlayış var idi. İnsanlar - insanlarda və heyvanlarda xəstəliklərə nəyin səbəb olduğunu bilmirdilər, lakin onların zərərli canlı orqanizmlər tərəfindən törədildiyinə dair şübhələr yarandı. Bu şübhələr sonda dezinfeksiyaedici vasitələrdən istifadəyə səbəb

oldu. Mikrobların və infeksiyaların yayılmasının qarşısının alınmasında mühüm amil kimi bu gün hamı tərəfindən qəbul edilən gigiyena məsələsi yaxın tarixin böyük bir hissəsi üçün elm aləmində nizamlanmamış və mübahisəli bir sahə olmuşdur. 300 ildən çox əvvəl ilk bakteriyaların kəşfindən sonra belə, infeksiyalar və qeyri-adekvat gigiyena arasındakı əlaqənin elm adamları arasında təsdiq edilmiş bir həqiqətə çevrilməsi uzun müddət çəkdi.

Dezinfeksiya tarixi, misirlilərin təmizləmək üçün şərab və ya sirkədən istifadə etdiyi minlərlə il əvvələ gedib çıxan maraqlı bir hekayədir. Əsrlər keçdi və təmizlənmə üçün müxtəlif kimyəvi maddələrdən istifadə edildi. Məsələn, “Odisseyə” əsərində Homer yazırdı ki, baş qəhrəman rəqibini məğlub etdikdən sonra məkanı zərərsizləşdirmək və təmizləmək üçün evdə Kükürdün yandırılmasını tələb edir. Bunların hamısı təmiz məkanlara nail olmaq üçün bir qədər arxaik və bəzən zəhərli üsullar olsa da, o zamanlar bakteriya və digər mikroorqanizmlər haqqında o qədər az şey bilinirdi, belə hesab olunurdu ki, əgər kimyəvi maddənin işlədiyini (tüstü və ya səthdəki örtük vasitəsilə) görə bilsəniz, sonra xəstəliyin törədiciini öldürürdü. [55]

Lakin 1675-ci ildə Antoni Van Leuvenhukun mikroorqanizmləri kəşf etməsi və 1676-cı ildə sirkənin bu mikroorqanizmlərin bəzilərini öldürdüyünü kəşf etməsi ilə elm adamları daha əvvəl görünməyən bu orqanizmlərin xəstəliklərə səbəb ola biləcəyini və öz növbəsində kimyəvi maddələrin bu orqanizmləri potensial olaraq öldürə biləcəyini başa düşməyə başladılar. Bu kəşf müxtəlif səthlərdə və şəraitdə mikroorqanizmləri öldürmək üçün kimyəvi maddələrin istifadəsinin öyrənilməsində qeyri-məhdud tədqiqatlar üçün qapı açdı. [55]

1862-ci ildə fransız Lui Pasteur sübut etdi ki, bakteriyalar cansız maddələrdən deyil, yalnız mövcud bakteriya hüceyrələrindən təkamül edə bilər. Kimyaçı dezinfeksiya, sterilizasiya və pasterizasiya prosedurlarını işləyib hazırlamış və qabaqcıl olmuşdur. Təxminən 1865-ci ildə Ser Cozef Lister Pasteurun tapıntılarından belə nəticəyə gəldi ki, bakteriyalar da yaraların zəif sağalmasından məsul olmalıdır. Onun çarəsi: havanı və əlləri dezinfeksiya etmək üçün karbol turşusu və yaraları örtməzdən əvvəl sarğı islatmaq. Şotlandiyalı cərrahın həmkarları buna şübhə ilə cavab

veriblər. Paul Hartmann bu tapıntıni dərhal kontekstdə yerləşdirdi: Lister alman sarğı istehsalçısına çılpaq “karbolik cuna”nın necə istehsal olunacağına dair ətraflı təlimat verdi.

1875-ci ildən etibarən Robert Koch öz işini patogenləri ovlamağa həsr etdi və bir çox insan epidemiyalardan öləndə həmişə orada idi. O, qarayara və vəba ilə bağlı araşdırmalar aparıb. 1876-cı ildə o, qarayara sporlarını və 1882-ci ildə vərəm bakteriyasını aşkar etdi. Berlin Universitetində yeni yaradılmış gigiyena institutunda gigiyena professoru kimi o, Bakteriologiyani hörmətli bir elmə çevirdi. Robert Koch adına RKI gigiyena qaydaları bu günə qədər klinikalarda gündəlik rejimi formalaşdırır.

1905-ci ildə Karl Flügge - Kochun varisi - bütün gigiyena sahəsinə hakim oldu. O, gigiyenik və cərrahi əl dezinfeksiyası arasındakı fərqi təqdim etdi. Bir neçə dəqiqə əlləri sabun və fırça ilə təmizləmək cərrahlar üçün standart təcrübəyə çevrildi.

1929-cu ildə şotlandiyalı bakterioloq Alexander Fleming penisilini kəşf etdi və bununla da müasir antibiotiklərin əsasını qoydu. Nazokomial infeksiyaların təxminən 60%-i davamlı mikroblara aid edilə bilər.

1965-ci ildə gənc Peter Kalmar əmin idi: əl dezinfeksiyasında inqilab etmək lazım idi. Dəriyə daha təsirli, daha sürətli və dostluq etməli idi. Almaniyanın Hamburq şəhərindəki Universitet Tibb Mərkəzində o vaxtkı cərrahi həkim köməkçisi müşahidə etmişdi ki, vaxt azlığı səbəbindən əllərin yuyulmasına çox vaxt əhəmiyyət verilmir. Hamburqdakı Bacillolfabrik Dr. Bode & Co. şirkətinin mütəxəssisləri ilə birlikdə o, həlli işləyib hazırladı: Sterillium, dünyanın ilk spirt əsaslı, lakin dəriyə uyğun əl dezinfeksiyaedicisi, əvvəlcədən əl yuyulmadan, əlavələr olmadan sadəcə əllərə sürtülür.

Fenollar: Fenollar 1880-ci illərdə Cozef Lister cərrahi antiseptik üzrə təməlqoyma işində fenol agentindən istifadə etdikdən sonra xəstəxana antiseptik və dezinfeksiyaedici vasitə kimi istifadə edilmişdir. O, cərrahi alətlərin sterilizasiyası və yaraların təmizlənməsi tədqiqatlarında seçim agenti kimi karbol turşusundan istifadə etdi və cərrahiyyə şəraitində geniş istifadə olunan ilk antiseptik oldu. Bununla birlikdə,

fenolların kanserogen ola biləcəyinin kəşfi və digər kimyəvi maddələrin alternativ agentlər kimi tanınması ilə fenolların istifadəsi 1970-ci illərdən bəri xeyli azaldı və bu gün klinik şəraitdə çox nadir hallarda müşahidə olunur. [55]

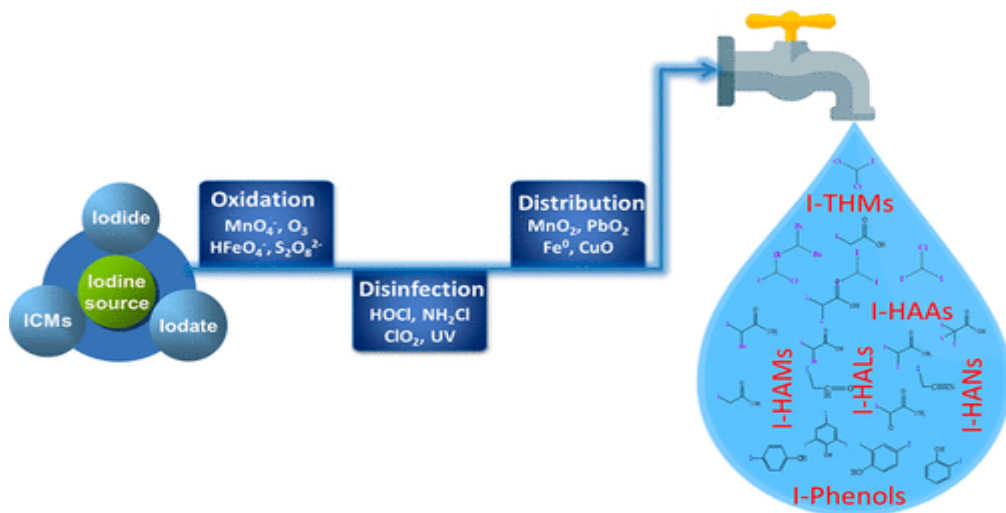
Təəssüf ki, QACS adətən aşağı səviyyəli dezinfeksiyaedici maddələrdir. Elm adamları effektivlikdə və ya mikroorqanizmlərin öldürülməsində hər hansı bir dəyişiklik olub olmadığını görmək üçün dezinfeksiyaediciləri birləşdirməyə başladılar. Onların tapdıqları o idi ki, QAC-lər spirtlə birləşdirildikdə, Mycobacterium tuberculosis də daxil olmaqla, daha geniş spektrli mikroorqanizmlərin daha sürətli məhvə imkan verən sinerji dəyişikliyi baş verdi. Bu, orta səviyyəyə çatmaq üçün QAC/spirtlərin birləşməsinə imkan verdi. EPA ilə dezinfeksiya vəziyyəti və bu gün bir çox xəstəxana təhlükəsizlik və effektivlik atributlarına görə bu QAC/spirt birləşməsindən istifadə etməyə üstünlük verir. [55]

1.3. Dezinfeksiyaedici maddələrin əsas xüsusiyyətləri və onların orqanizmə daxil olması

Kimyəvi dezinfeksiyaedici maddələr mikroorqanizmlərə qarşı müxtəlif təsirlərə malik ola bilər. Buna görə də, müxtəlif kimyəvi maddələrin əsas anlayışı vacibdir. Biosid mikroorqanizmləri öldürən kimyəvi maddələrə aiddir. Bu ümumi terminlərə dezinfeksiyaedicilər, antiseptiklər və antibiotiklər daxildir. Germisidlər və biosidlər ümumiyyətlə zülallarla, xüsusilə mikroorqanizmlərin əsas fermentləri ilə reaksiya verir. Fəaliyyətlərə oksidləşmə, hidroliz, denatürasiya və ya əvəzetmə daxil ola bilər. Öldürmə hərəkəti nəzərdə tutulduqda, -sid şəkilçisi (məsələn, biosid, bakterisid, virusid, sporisid) istifadə olunur, statik (məsələn, bakteriostatik, virostatik, sporostatik) əlavə edilir və orqanizmin böyüməsi sadəcə olaraq dayandırılır və ya onun çoxalmasının qarşısı alınır. [37,s-29]

Dezinfeksiyaedici maddələr Ətraf Mühitin Mühafizəsi Agentliyi (EPA) tərəfindən “antikrob pestisidlər” kimi qeydiyyatda alınmışdır və cansız obyektlərdə və səthlərdə zərərli mikroorqanizmlərə (yəni, bakteriyalar, viruslar və ya göbələklər)

nəzarət etmək, qarşısını almaq və ya məhv etmək üçün istifadə olunan maddələrdir. Bu antimikrob məhsullara ənənəvi olaraq dezinfeksiyaedici və sterilantlar daxildir. Məhsulun kimyası, effektivliyi, insanlar, heyvanlar və bitkilər üçün toksikliyi və digər parametrlər haqqında məlumatlar sınaqdan keçirilməli və kimyəvi maddənin marketinqindən əvvəl EPA-ya təqdim edilməlidir.

Şəkil.1.3.1. İşməli Suda Yodlu Dezinfeksiya Yan Məhsullarının (I-DBP) formalaşması: Yaranan Narahatlıqlar və Cari Problemlər [57]

Sterilizasiya bütün həyat formalarını, xüsusən də mikroorqanizmləri məhv edən fiziki (yəni, həddindən artıq istilik) və ya kimyəvi (yəni etilen oksidi) proseslərə aiddir.

Yuyucu vasitələr üzvi materialın səthlərdən yayılmasına və təmizlənməsinə xidmət edir ki, bu da dezinfeksiyaedicinin çirkin içərisində və ya altındakı mikroblara çatmasına və onları məhv etməsinə imkan verir. Bu məhsullar həmçinin səth gərginliyini azaldır və suyun nüfuz etmə qabiliyyətini artırır və bununla da daha çox üzvi maddələrin səthdən çıxarılmasına imkan verir. [29,s-55]

Yuyucu vasitələr üç kateqoriyaya bölünür: kationik, anionik və qeyri-ion. Kationik yuyucu vasitələr müsbət yüklü məhlullardır və dördüncü ammonium birləşmələri (QACs) istisna olmaqla, təmizləyici maddələr kimi nadir hallarda istifadə olunur. Anion yuyucu vasitələr və ya sabunlar yağ turşularının mənfi yüklü qələvi duzlarıdır. Onlar təmizləmə üçün daha az idealdırlar, çünki onlar həddindən artıq köpüklü ola bilər, torpaq və mikroorqanizmlərin yığılmasına imkan verə biləcək bir

qalıq yarada bilər. Qeyri-ionik (yüklənməmiş) yuyucu vasitələr çox yaxşı emulqatordur, yaxşı nüfuz etmə və dispersiyaya malikdir, səth gərginliyini azaltmaqda təsirli olur və köpüklənmə xüsusiyyətlərini azaldır. Ticari yuyucu vasitələrin əksəriyyəti anion və qeyri-ion birləşmələridir. [32,s-61]

Dezinfeksiyaedici maddələrdə bakteriyaların çoxalmasının tezliyini və bu cür çirklənmiş məhsulların istifadəsi nəticəsində səhiyyə ilə əlaqəli ciddi infeksiyaların təhlükəsini azaltmaq üçün aşağıdakı nəzarət tədbirləri həyata keçirilməlidir. Birincisi, bəzi dezinfeksiyaedici maddələr sulandırılmamalıdır; İkincisi, infeksiyaya nəzarət üzrə mütəxəssislər ədəbiyyatdan hansı qeyri-münasib fəaliyyətlərin mikrobların xarici çirklənməsinə (yəni istifadə nöqtəsində) səbəb olduğunu öyrənməli və təkrarlanmanın qarşısını almaq üçün istifadəçiləri öyrətməlidirlər.

Şəkil. 1.3.2. Ultraviyole Dezinfeksiya Sistemləri [58]

Mikrobun gücündən asılı olan dezinfeksiya müddətinin uzunluğunu nəzərə almaq da vacibdir. Bunu mucin-loop testindən istifadə edərək nümayiş etdirən Spaulding göstərdi ki, 70% izopropil spirt 5 dəqiqə ərzində 10⁴ M. tuberculosis məhv etdi, halbuki 3% fenolik ilə eyni vaxtda test 2-3 saat ərzində mikrob öldürmə səviyyəsinə çatdı.

Dezinfeksiya prosedurlarına bir sıra fiziki və kimyəvi amillər də təsir göstərir: temperatur, pH, nisbi rütubət və suyun sərtliyi. Məsələn, temperaturun artması ilə əksər dezinfeksiya vasitələrinin fəaliyyəti artır, lakin bəzi istisnalar mövcuddur. Bundan əlavə, temperaturun həddindən artıq artması dezinfeksiyaedicinin pisləşməsinə səbəb

olur və onun mikrob öldürücü fəaliyyətini zəiflədir və bununla da sağlamlıq üçün potensial təhlükə yarada bilər.

Şəkil. 1.3.3. Dezinfeksiya üçün xlor tozu

Nisbi rütubət EtO , xlor dioksid və formaldehid kimi qazlı dezinfeksiyaedicilərin/sterilantların fəaliyyətinə təsir edən yeganə ən vacib amildir.

Suyun sərtliyi (yəni, iki valentli kationların yüksək konsentrasiyası) müəyyən dezinfeksiyaedici maddələrin öldürülmə sürətini azaldır, çünki sərt suda ikivalentli kationlar (məsələn, maqnezium, kalsium) dezinfeksiyaedici ilə qarşılıqlı əlaqədə olur və həll olunmayan çöküntülər əmələ gətirir .

Bir çox dezinfeksiyaedici vasitələr tək və ya kombinasiyalarda (məsələn, hidrogen peroksid və perasetik turşu) səhiyyə şəraitində istifadə olunur. Bunlara spirtlər, xlor və xlor birləşmələri, formaldehid, qlutaraldehyd, orto-ftalaldehid, hidrogen peroksid, yodoforlar, perasetik turşu, fenollar və dördüncü ammonium birləşmələri daxildir. Bu kimyəvi maddələrə əsaslanan kommersiya formulaları unikal məhsullar hesab olunur və EPA-da qeydiyyatda alınmalı və ya FDA tərəfindən təsdiqlənməlidir. Əksər hallarda, müəyyən bir məhsul müəyyən bir məqsəd üçün nəzərdə tutulmuşdur və müəyyən bir şəkildə istifadə edilməlidir. Buna görə də, istifadəçilər nəzərdə tutulan istifadə üçün düzgün məhsulun seçilməsini və səmərəli şəkildə tətbiq olunmasını təmin etmək üçün etiketləri diqqətlə oxumalıdırlar. [41,s-28]

II FƏSİL DEZİNFEKSIYA FƏALİYYƏT PLANININ HƏYATA KEÇİRİLMƏSİ

2.1. Dezinfeksiya işinin təşkili və idarə edilməsi

Effektiv dezinfeksiya tədbirləri planında bir neçə vacib sahəyə diqqət yetirilməlidir. Bunlara qiymətləndirmə, təmizləmə, yuyulma, dezinfeksiya və qiymətləndirmə daxildir. Dezinfeksiya planı tərtib edildikdən sonra bütün işçilərə dezinfeksiya protokolunun düzgün yerinə yetirilməsi öyrədilməlidir, xüsusilə də hərtərəfli təmizliyə diqqət yetirilməlidir. Məqsədləri və üsulları aydın şəkildə izah edilir. İşçilərə protokolları xatırlatmaq üçün lövhələr qoyulur.

Effektiv dezinfeksiya protokolunun ilk addımı problemin hərtərəfli qiymətləndirilməsini əhatə edir. Buraya şübhəli yoluxucu agentin, onun ötürülmə üsulunun, təsirə məruz qalan potensial ərazilərin və müvafiq kimyəvi dezinfeksiyaedicinin seçilməsinin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi daxildir.

İlkin qiymətləndirmədən sonra təmizləmə növbəti addımdır və dezinfeksiyadan əvvəl hərtərəfli aparılmalıdır. Hesab edilmişdir ki, tək təmizləmə səthlərdən bakteriyaların 90%-dən çoxunu təmizləyə bilər. Bu "quru" təmizləmə addımı fırçalamaq, qaşımaq, süpürmək və ərazidən bütün yataq dəsti, nəcis, yem, toz və zibilin çıxarılmasını əhatə edir. Əgər ərazi tozluursa, tozla mübarizə aparmaq və aerosollaşmanı minimuma endirmək üçün ərazini nəmləndirin.

Şəkil. 2.1.1. Ozon Dezinfeksiya Sistemləri [59]

Məqsəd mümkün qədər çox üzvi maddələr çıxarmaqdır. Üzvi materialın olması mikroorqanizmləri uzun müddət saxlaya bilər, həmçinin onları kimyəvi dezinfeksiyaedicilərin təsirindən qoruya bilər. Təmizlik də vacibdir, çünki bir çox dezinfeksiyaedici maddələr üzvi zibil və ya tullantıların mövcudluğunda təsirsiz və ya zərərsiz ola bilər.

Yuyulması və ya dezinfeksiya edilməsi ərazidəki mikroorqanizmlərin sayını daha təhlükəsiz səviyyəyə endirir. Bu dezinfeksiya prosesində ən vacib addımdır və düzgün yerinə yetirildiyi təqdirdə, çox güman ki, qalan mikroorqanizmlərin əksəriyyətini yox edəcək. Effektiv təmizləmə mövcud bakteriyaların 99%-ni yox edə bilər.

Şəkil. 2.1.2. Ozon Modulu Dezinfeksiya Şkafı [60]

Yeni olan ozon dezinfeksiya kabineti bütün bədəni dezinfeksiya edir. Yeni mühitə girərkən bütün bədəni dezinfeksiya edir, bu kabinədən istifadə edərkən heç bir əlavə qoruyucu geyim geyinməyə ehtiyac yoxdur. Dezinfeksiya edərkən maye səpilmir, qazlı ozon səpilir, sağlamlığa zərəri yoxdur.

Ərazini isti su və yuyucu vasitə və ya digər təmizləyici vasitə ilə isladın, sonra silməklə, çiləmə üsulu ilə və ya sürtməklə yuyun. Yuma məhlulunun tətbiqi aşağı təzyiqli (90-120 psi) bağı şlanqı aplikatorundan istifadə etməklə yaxşılaşdırıla bilər. Buxar və yüksək təzyiqli yuyucu maşınlar (200-1000 psi) məsaməli səthlərin

təmizlənməsi üçün çox faydalı ola bilər. Yüksək təzyiqli çiləmə üsulundan istifadə edildikdə diqqətli olmaq lazımdır; bu üsul mikroorqanizmləri daha da aerzollaşdırır və çirkləndiricilərin daha da yayılmasına səbəb ola bilər.

Təmizləmə bütün zibilləri təmizləmək kimi görünərsə də, biofilm səthlərdə qala bilər və dezinfeksiyanın effektivliyinə mane ola bilər. Biofilm, ekzopolisakkarid matrisində səthlərə yapışan bakteriyaların mürəkkəb birləşməsidir və təmizləndikdən sonra nazik bir qalıq qalır. Bu bakteriyalar dezinfeksiyaya çox davamlıdır. Səthi-aktiv yuyucu vasitələr, mexaniki ovma, fırçalama və təmizləmə zamanı biofilmi azaltmağa kömək edir.

Təsirə məruz qalan əraziləri yuduqdan sonra hər hansı qalıqları təmizləmək üçün bütün səthləri aşağı təzyiqlə hərtərəfli yaxalamaq lazımdır. Bir çox dezinfeksiyaedici maddələr (yəni, QAC, hipoxlorit) sabun və yuyucu vasitələrlə təsirsiz hala gətirilə bilər. Tətbiq zamanı dezinfeksiyaedicinin potensial seyrətilməsinə azaltmaq üçün seçilmiş dezinfeksiyaedicinin tətbiqindən əvvəl ərazilərin qurumasına icazə verilməlidir.

Şəkil. 2.1.3. Xlor Dezinfeksiya Sistemləri. [61]

Dezinfeksiyaedici maddələr çiləmə üsulu ilə, aşağı təzyiqli yuyucuda bağ tipli çiləyicidən istifadə etməklə tətbiq edilməlidir. Soyuq havalarda bəzi dezinfeksiyaedici maddələr aşağı temperaturda təsirsiz olduğundan binalar təxminən 20°C (68°F) qədər qızdırılmalıdır.

Effektiv dezinfeksiyaya nail olmaq üçün səthlər hərtərəfli nəmlənməlidir; düzgün konsentrasiyada dezinfeksiyaedici maddə 0,4L/m² nisbətində tətbiq edilməlidir. Bir ABS qallon seyrətilmiş dezinfeksiyaedici maddə adətən təxminən 100-150 kvadrat fut (9-14 m²) səth sahəsinə tətbiq olunur. [38,s-62]

Təmizləmə obyektlərdən yad materialın (məsələn, torpaq və üzvi materialın) çıxarılmasıdır və adətən yuyucu vasitələr və ya fermentativ məhsullar olan su ilə həyata keçirilir. Yüksək səviyyəli dezinfeksiya və sterilizasiyadan əvvəl hərtərəfli təmizləmə tələb olunur, çünki alətlərin səthində qalan qeyri-üzvi və üzvi materiallar bu proseslərin effektivliyinə mane olur. Həmçinin, çirkələnmiş materiallar qurudursa və ya alətlər üzərində bişirilsə, çıxarılması prosesi çətinləşir və dezinfeksiya və ya sterilizasiya prosesi daha az effektiv və ya səmərəsiz olur. Qanın qurumasının qarşısını almaq və alətlərdən qanı yumşaltmaq və ya çıxarmaq üçün cərrahi alətlər əvvəlcədən isladılmalı və ya yuyulmalıdır. [38,s-62]

Təmizləmə mexaniki qurğular (məsələn, ultrasəs təmizləyiciləri və ya yuyucu-dezinfeksiyaedicilər) olmayan istifadə sahələrində və ya kövrək və ya çətin təmizlənən alətlər üçün əl ilə aparılır. Əllə təmizləmə ilə iki əsas komponent sürtünmə və mayedir. Sürtünmə (məsələn, kirlənmiş ərazini fırça ilə sürtmək/ovmaq) köhnə və etibarlı üsuldur. Fluidics (yəni təzyiq altında olan mayələr) fırçalamadan sonra və dizayn fırçanın kanaldan keçməsinə imkan vermədikdə, daxili kanallardan torpağın və zibillərin çıxarılması üçün istifadə olunur.

Fermentlər, adətən proteazlar, bəzən üzvi materialın çıxarılmasına kömək etmək üçün neytral pH məhlullarına əlavə edilir. Bu formulalardakı fermentlər ümumi torpağın böyük bir hissəsini (məsələn, qan, irin) təşkil edən zülallara hücum edir. Təmizləyici məhlulların tərkibində lipazlar (yağlarda aktiv fermentlər) və amilazlar (nişastalarda aktiv fermentlər) ola bilər. Enzimatik təmizləyicilər dezinfeksiyaedici deyil və zülallı fermentlər mikrob öldürücülərlə təsirsiz hala gətirilə bilər.

Bütün kimyəvi maddələrdə olduğu kimi, fermentlər avadanlıqdan yuyulmalıdır və ya mənfi reaksiyalar (məsələn, qızdırma, yüksək səviyyəli dezinfeksiyaedici

maddələrin qalıq miqdarı, zülallı qalıq) ilə nəticələnə bilər. Ferment məhlulları istehsalçının təlimatlarına uyğun olaraq istifadə edilməlidir.

Yuyucu vasitənin fermentləri istifadəçilərdə astma və ya digər allergik təsirlərə səbəb ola bilər. Fermentləri ehtiva edən neytral pH yuyucu məhlulları tibbi alətlərdə istifadə edilən metallar və digər materiallarla uyğun gəlir və incə tibbi alətlərin, xüsusən də elastik endoskopların təmizlənməsi üçün ən yaxşı seçimdir. Qələvi əsaslı təmizləyici vasitələr zülalları effektiv şəkildə həll etdikləri üçün tibbi cihazların emalı üçün istifadə olunur.

2.2. Dezinfeksiyanın keyfiyyətinə nəzarət

Dezinfeksiya işinin keyfiyyətinə nəzarət aşağıdakı tədbirləri özündə cəmləyir:

1. Vizual olaraq sobanın vəziyyətini, obyektin seçilməsi və zərərsizləşdirmə üsullarının uyğunluğunu və dezinfeksiya mərhələlərinin hərtərəfliliyini aydın şəkildə müəyyənləşdirin.

2. Kimyəvi yanaşma mövcud standartlara uyğun olaraq işçi məhlulların konsentrasiyasını, preparatlarda və işçi məhlullarda effektiv təsiredici maddənin miqdarını və dezinfeksiya saxlama qaydalarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün istifadə olunur. Nümunə toplayarkən, dezinfeksiyaedici məhlulun hazırlanma vaxtı və üsulu, etikətdə göstərilən konsentrasiyası və dezinfeksiyaedici saxlanma tələbləri qeyd olunur.

3. Stafilokoklar bakterial nəzarəti həyata keçirmək üçün bağırsağ xəstəliklərinin episentrlərində olur.

Bioloji mübarizə soba təmizləndikdən və dezinfeksiya edildikdən sonra 35-40 dəqiqədən gec olmayaraq aparılmalıdır. Son və davamlı dezinfeksiya keyfiyyətinə nəzarət zamanı 10-dan az, MPM və uşaq halları üçün isə ən azı 30 nəzarət yaxması götürülməlidir. Yoluxucu xəstəxana və şöbələr, vərəm əleyhinə müəssisələrin,

poliklinikaların, dəri-zöhrəvi otaqların, dispanserlərin dezinfeksiya məntəqələri üç ayda bir dəfə yoxlanılır; somatik xəstəxanalar, cərrahi profil müəssisələri və doğum evlərinin dezinfeksiya məntəqələri ildə ən azı iki dəfə yoxlanılır. [1,s-19]

Hər bir işçini yoluxucu agentlərə (məsələn, hepatit B virusu [HBV], hepatit C virusu, insanın immunçatışmazlığı virusu [HİV]) və/və ya kimyəvi maddələrə (məsələn, EtO, formaldehid) məruz qalmasının mümkün sağlamlıq təsirləri barədə məlumatlandırmaq lazımdır. Məlumat Əməyin Təhlükəsizliyi və Sağlamlığı Administrasiyasının (ƏTSA) tələblərinə uyğun olmalı və məruz qalma potensialının mövcud olduğu sahələri və vəzifələri müəyyən etməlidir.

Fərdi qoruyucu vasitələrin (FQV) seçilməsi və düzgün istifadə edilməsində tibb işçilərinə öyrətmək lazımdır. Tənəffüs sistemi, dəri və ya göz, burun və ya ağızın selikli qişaları vasitəsilə yoluxucu agentlərə və ya kimyəvi maddələrə məruz qalmamaq üçün işçilərin müvafiq FQV geyinməsinə təmin edin. FQV-nə əlcəklər, xalatlər, maskalar və göz qoruyucuları daxil ola bilər.

Şəkil. 2.2.1. Sterilizasiya

Xəstəxanalarda keyfiyyətə daha asan nəzarət etmək üçün xəstələrə qulluq cihazlarının çox hissəsini mərkəzi emal şöbəsində təmizləmək, dezinfeksiya etmək və sterilizasiya etmək lazımdır. Xəstələrin qulluq vasitələrini su və yuyucu vasitə ilə və ya fermentativ vasitələrlə diqqətlə təmizləmək lazımdır.

Tibbi cihazları istifadə etdikdən sonra (məsələn, istifadə yerində) təmizləyin, çünki çirklənmiş materiallar alətlərin üzərində quruyur. Alətdə qurudulmuş və ya bişmiş materiallar çıxarılması prosesini çətinləşdirir və dezinfeksiya və ya sterilizasiya prosesini daha az təsirli və ya təsirsiz edir. Əl ilə təmizləmə (məsələn, sürtülmə ilə) və ya mexaniki təmizləmə (məsələn, ultrasəs təmizləyiciləri, yuyucu-dezinfeksiyaedici, yuyucu-sterilizatorlarla) həyata keçirilməlidir. Avtomatik yuyucu/dezinfektordan istifadə edirsinizsə, cihazın istehsalçının tövsiyələrinə uyğun istifadə olunduğundan əmin olmaq lazımdır. [1,s-21]

Kritik olmayan tibbi cihazları (məsələn, qan təzyiqi manşeti) etiketdəki təhlükəsizlik tədbirləri və istifadə təlimatlarından istifadə edərək EPA-da qeydiyyatdan keçmiş xəstəxana dezinfeksiyaedicisi ilə dezinfeksiya edin.EPA-da qeydiyyatdan keçmiş xəstəxana dezinfeksiyaedicilərinin əksəriyyətinin etiketlə təmas müddəti 10 dəqiqədir. İstifadəçinin ifşa şərtlərindən fərqli olan məruz qalma şərtlərini seçərsə EPA-da qeydiyyatdan keçmiş məhsul etiketi, istifadəçi etikətdən kənara çıxan hər hansı xəsarət üçün məsuliyyəti öz üzərinə götürür və FIFRA çərçivəsində potensial olaraq icra tədbirlərinə məruz qalır.

Ən azı, kritik olmayan xəstələrə qulluq vasitələrinin görünən şəkildə çirkləndiyi zaman və müntəzəm olaraq (məsələn, hər xəstədə istifadə edildikdən sonra və ya gündə bir dəfə və ya həftədə bir dəfə) dezinfeksiya olunduğundan əmin olmalıdır.

Xəstə baxım yerlərində divarları, pəncərələri və pərdələri bu səthlər nəzərəcarpacaq dərəcədə çirklənmiş olduqda təmizləmək məsləhət bilinir. Ehtiyac olduqda dezinfeksiyaedici (və ya yuyucu) məhlullar hazırlayın və onları tez-tez təzə məhlulla əvəz edin (məsələn, hər üç xəstə otağında döşəmə silmək üçün məhlulu dəyişdirin, müəssisənin siyasətinə uyğun olaraq ən azı 60 dəqiqəlik fasilələrlə dəyişdirin).

Qeyri-kritik dezinfeksiya üçün yüksək səviyyəli dezinfeksiyaedicilərdən,maye kimyevi sterilantlardan istifadə etmək olmaz.

Şəkil. 2.2.2. Təmizlik (təmizləmə) konsepsiyası [62]

EPA-da qeydiyyatdan keçmiş xəstəxana dezinfeksiyaedici (və ya yuyucu vasitə) ilə nəmlənmiş təmiz bezlərdən istifadə edərək, üfüqi səthləri müntəzəm olaraq (məsələn, gündəlik, həftədə üç dəfə) təmizlənməlidir. İstehsalçı tərəfindən tövsiyə edildiyi kimi dezinfeksiyaedici (və ya yuyucu) hazırlamaq lazımdır.

2.3. Azərbaycanda dezinfeksiya xidmətinin mövcud vəziyyəti

Hazırda mövcud olan məlumata görə, COVID-19 fərdlər arasında birbaşa hava yolu ilə və ya dolayı yolla çirklənmiş səthlərlə əllər, ağız, göz, burun və s. vasitəsilə yayıla bilər.

Sosial məsafəni qorumaq, gözlərə, ağıza, buruna və ya digər həssas nahiyələrə toxunmamaq və yaxşı tənəffüs yollarının gigiyenasına riayət etmək xəstəliyin qarşısının alınması üçün tədbirlərdəndir. İctimai yerlərdə ümumi səthlərin müntəzəm təmizlənməsi və dezinfeksiya edilməsi yoluxma təhlükəsini azaldır. [63]

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti koronavirus (COVID-19) infeksiyasının Azərbaycan ərazisinə gətirə biləcəyi riskin azaldılması məqsədilə hökumətin göstərişlərinə uyğun olaraq mühüm təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsini gücləndirib.

Şəkil. 2.3.1. Dezinfeksiyadan öncə planlama prosesi [63]

Paytaxtın bələdiyyə xidmətlərinin kollektivləri bu xəstəliyə yoluxma hallarının qarşısının alınması məqsədilə Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahın tövsiyə və göstərişlərinə uyğun olaraq xüsusi gücləndirilmiş iş rejiminə keçərək dezinfeksiya işlərini davam etdirirlər. kapitalın artırılması və bu sahədə müvafiq qabaqalayıcı tədbirlərin səmərəliliyinin artırılması.

Şəkil. 2.3.2. Bakı şəhəri yollarının dezinfeksiyası. [63]

Paytaxtın kommunal təsərrüfat təşkilatları tərəfindən mütəmadi olaraq yaşayış binalarında, binaların ümumi sahələrində, giriş bloklarında və pilləkən qəfəslərində,

konteyner meydançalarında, h y tynı sahədə v  yaşayış massivlərində, sakinlərin  n çox istifadə etdiyi yerlərdən, eləcə də digər yerlərdə xüsusi dezinfeksiyaedici vasitələrdən istifadə olunur. paytaxt sakinlərinin  n çox istifadə etdiyi ticarət mərkəzləri. [63]

 kil. 2.3.3. Binaların dezinfeksiyası [63]

Vəziyyətin ağırlıđını nəzərə alaraq, Bakı  h rində səhər saat 6:00-dan 8:00-dək v  21-dən etibarən  h rin k  c  v  prospektl rinin kənarlarında, eləcə də avtomobil yollarının kənar m h cc rlərində yuyulma işləri aparılır. axşam 00-dan 23:00-a kimi.  st r  h rin mərkəzində, istərsə də onun ətrafındakı məhəllələrdə bu layihələr tamamlanmaq üzrədir.

Bakı  h r  cra Hakimiyy tindən bildirilib ki, Bakı  h r Mənzil Kommunal  dar sinin tabeliyində olan 11400-dən çox yaşayış binasında, h y tynı sahədə v  ümumi istifadədə aparılan dezinfeksiya işləri arasındakı fasilələr 1 ay ərzində azaldılıb və bu işlərə də əlavə vəsait daxil olub. h y tlərd  m i et tullantıları qablarına diqqət. Bundan əlavə, paytaxtda 2000-dən çox çoxmənzilli bina və kooperativ strukturu var. [63]

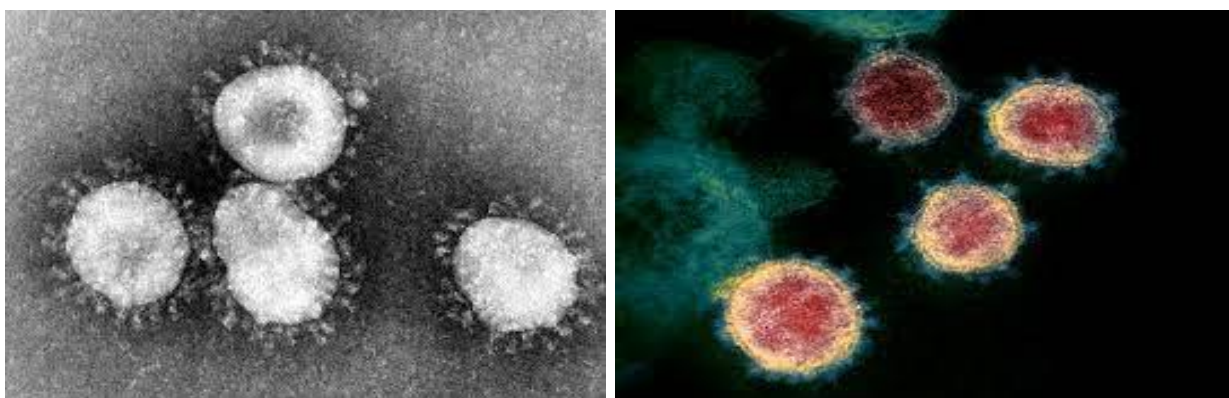

Şəkil.2.3.4. Parkların dezinfeksiyası [63]

Bu tikililər şəxsi və ya kollektiv olduğu üçün bəzi kooperativlərin rəhbərliyi orada yaşayanların təhlükəsizliyini qorumaq üçün burada yaşayan şəxslərin vəsaiti hesabına dezinfeksiya işləri aparmalıdır. Təəssüf ki, bu strukturlarda təmizləmə və dezinfeksiya işlərinə o qədər də diqqət yetirilmir. Bu, həqiqətən də əhəmiyyətli məsələdir. Bu strukturlarda yaşayan insanlar buna görə də öz sağlamlıqlarına diqqət yetirməlidirlər.

Aşağıdakı ümumi dezinfeksiya qaydaları daxildir:

- ictimai iaşə müəssisələrində COVID-19 infeksiyalarının və virusun yayılmasının dayandırılması üçün virus və antiepidemiya tədbirləri barədə personalın maarifləndirilməsi;

Şəkil. 2.3.5. Korona virusun mikroskop altında görünüşü [64]

- İşçilərin şirkətin şəxsi gigiyena siyasətlərinə nə dərəcədə riayət etməsi; həmin siyasətlər haqqında məlumat flayerləri yaradılır və müvafiq yerlərdə (mətbəx, soyunub-geyinmə otaqları və sanitariya qovşaqları kimi) yerləşdirilir;

- məsul şəxsə təmizləmə və dezinfeksiya işlərinin tezliyi, tətbiqinə icazə

verilən dezinfeksiyaedici vasitələrdən düzgün istifadə qaydaları, habelə dezinfeksiyanın aparılması qaydaları barədə məlumat; istifadə olunmuş tibbi maskaların utilizasiyası üçün ayrıca qapalı torbaların yerləşdirilməsi; təmizləmə və dezinfeksiya işlərinin müntəzəmliyi; və dezinfeksiyanın aparılması qaydaları. • Yeməxanalarda eyni masada stollar arasında minimum 2 metr, oturmaq üçün arasında isə minimum 1 metr məsafə olmalıdır.

Təmizləmə və dezinfeksiya işləri aparılarkən aşağıdakı prosedura əməl edilməlidir:

- Təmizləmə və dezinfeksiya işləri məhsulun xüsusiyyətləri, təmizləmə və dezinfeksiya qaydaları və müxtəlif təmizləyici alətlər nəzərə alınmaqla tamamlanır. Bütün yerlərdə, lakin xüsusilə əsas iş yerlərində (giriş-çıxış, kassa və s.) iş vaxtından əvvəl və sonra müntəzəm təmizlik və dezinfeksiya aparılmalıdır.

İsti su və lazım olduqda yuyucu vasitələrdən istifadə edərək mexaniki təmizləmə quru tullantıları və kirləri səthlərdən və ərazilərdən təmizləyir.

İstifadə olunmuş yuyucu vasitənin qalıqları isti su ilə yuyularaq səthdən yaxşıca təmizlənir. Təsdiqlənmiş dezinfeksiyaedici maddələr daha sonra məhsulun istifadə təlimatlarına uyğun olaraq tətbiq edilir.

- İçməli su dezinfeksiya edildikdən sonra durulama üçün istifadə olunur. [66]

Şəkil. 2.3.6. Əllərin dezinfeksiyası [65]

Təmizləmə tələb edən sahələrə və tövsiyə olunan təmizləyicilərə aşağıdakılar daxildir:

- Giriş və çıxışlarda ayaqaltılar (xlor tərkibli məhlul və ya alternativ);
- Qapılar və qapı tutacaqları (spirtli və ya spirtsiz);
- Müştərinin şəxsi əşyalarını (tərkibində spirt olan məhsullar kimi) saxlamaq üçün nəzərdə tutulmuş şkaflar və tutacaqlar;

Şəkil. 2.3.7. Əl dezinfektoru

İşçi heyətin qiymətləndirilməsi:

- Əgər işçi iş zamanı COVID-19-a xas simptomlarla qarşılaşarsa (məsələn, qızdırma, quru öskürək, nəfəs darlığı, ishal və s.) o, dərhal işi dayandırmalı, tibbi maska taxmalı və təcrid olunmalıdır.

İşçidə xəstəlik əlamətləri varsa, iş yeri təmizlənməli və dezinfeksiya edilməlidir. Əgər COVID-19 həmin işçinin laboratoriyası tərəfindən təsdiqlənibsə, onunla birbaşa təmasda olan bütün digər işçilər testdən keçirilməli və nəticələri məlum olana qədər evdə təcrid olunmalıdır. [66]

III FƏSİL DEZİNFEKSIYA İŞLƏRİNİN YERİNƏ YETİRİLMƏSİ ÜZRƏ ÖYRƏDİCİ PROGRAMIN YARADILMASI

3.1.Yerinə yetirilən dezinfeksiya işinin nəticələri

Xəstəlik törədicisinin (agentlərinin) məhv edildiyini yoxlamaq üçün binaların sonrakı qiymətləndirilməsi aparılmalıdır. Təmizliyin vizual təftişi vacib olsa da, təmizləmə və dezinfeksiya protokolunun effektivliyini müəyyən etmək üçün bakterioloji nümunələr alınmalıdır. Dezinfeksiya proqramının uğursuzluğu səmərəsiz dezinfeksiyaedici seçilməsi, effektiv dezinfeksiyaedici ehtiyatsız istifadəsi və ya temperatur, nisbi rütubət kimi ətraf mühit amilləri ilə bağlı ola bilər. [43,s-58]

Nümunələrin toplanması vaxtı vacibdir. Nümunə üçün ən yaxşı vaxt dezinfeksiyadan sonra 2-3 gündür.Mikrobioloji sınaq üçün nümunələr yaş səthdən götürülməməlidir (dezinfeksiyaedici hələ də təsirli ola bilər və dezinfeksiyaedici qalıqlar həmin mühitində mikroorqanizmlərin böyüməsinin qarşısını ala bilər). Buna görə də nümunə götürməzdən əvvəl nümunə sahəsinin qurumasına icazə verilməlidir.

Kiçik, hamar sahələr üçün səth nümunələri məsaməli olmayan səthlərdən nəmlənmiş, uducu mühiti (steril tampon) silməklə və ya sürtməklə toplanabilir. Daha böyük sahələr üçün steril cuna salfetlər və ya süngərlər istifadə edilə bilər. Kommersiya baxımından mövcud olan metodlara TOAS və Petrifilm TM Plitələr (3M) daxildir.

TOAS (Toplanan Orqanizmlərin Aşkarlanması və Sayılması) lövhələri (Merck) tətbiq oluna bilən xüsusi dizayn edilmiş agar lövhələridir.Qabarıq formalarına görə birbaşa səth sahələrinə istifadə olunur. Onlar quru, düz, keçirməyən səthlər üçün faydalıdır. Sonra lövhələr 25-30°C (77-86°F) temperaturda 48-68 saat inkubasiya edilir. Daha sonra çirklənmə dərəcəsini göstərmək üçün lövhənin ərazilərində görünən koloniyalar sayılır. Maya və kiflərin böyüməsi və aşkarlanması üçün TOAS lövhələri də mövcuddur. [43,s-58]

Şəkil. 3.3.1. Mərkəzi sterilizasiya bölmələri

Əlavə olaraq Petrifilm TM Plitələr (3M) də istifadə edilə bilər. Bu kiçik, düz, nümunə üçün hazır boşqablar yerində mikrob testinə imkan verir və adətən qida prosessorları üçün istifadə olunur. Bu lövhələr müxtəlif spesifik mikroorqanizmlər və ya siniflər üçün (yəni, aerob sayma lövhələri, koliforma sayma lövhələri, ətraf mühitin Listeria lövhələri), eləcə də maya və kif saymaları üçün mövcuddur və həmçinin hava nümunəsi, birbaşa təmas və ya tampon tətbiqləri üçün istifadə edilə bilər. [43,s-58]

Ətraf mühitdən nümunə götürmənin digər üsullarına yüksək səmərəli hissəcikli havanın (HEPA) vakuumlanması və həmçinin digər növ hava nümunələri götürmə nasosları və filtrləri ilə toplanmış səth nümunələri daxildir. [43,s-58]

Şəkil. 3.3.2. Etilen oksidinin sterilizasiya xidməti [39,s-61]

Obyektlərdən çıxarılan hər hansı əşyalar, o cümlədən təmizləyici avadanlıqlar yaxşıca yuyulmalı və dezinfeksiya edilməlidir. Əgər buna nail olmaq mümkün olmadıqda, əşya atılmalıdır. Binada quraşdırılmış elektrik avadanlığı ya çıxarılmalı, ya da suya davamlı materialla örtülməli və sonrakı mərhələdə əl ilə dezinfeksiya edilməlidir. [43,s-58]

3.2. Dezinfeksiya işi üzrə səmərəli programın yaradılması

Mükəmməl, məlumatlandırıcı veb sayt yaratmaq üçün əvvəlcə hədəf auditoriyanızı müəyyənləşdirməli və sonra onların ehtiyaclarına uyğun məzmun hazırlamalısınız. Dezinfeksiyaedicilər haqqında veb sayt hazırlamaq istəyirsinizsə, aşağıdakı addımları yerinə yetirə bilərsiniz:

1. Hədəf auditoriyanızı müəyyənləşdiririk: Dezinfeksiya vasitələri haqqında veb sayt yaratmaq istədiyimiz üçün hədəf auditoriamız çox güman ki, sağlamlıq, gigiyena və ya təmizlik ilə maraqlanan insanlar olacaq. Xüsusilə epidemiya dövründə onların evləri, ofisləri, nəqliyyat vasitələri və s. Onu təmiz saxlamaq istəyən insanlar da potensial hədəf auditoriyası ola bilərlər.

2. Açar sözləri araşdırırıq: Açar sözlərin tədqiqi hədəf auditoriyaçız tərəfindən istifadə edilən axtarışları başa düşmək üçün vacibdir. Dezinfeksiyaedici maddələrlə bağlı açar sözləri araşdıraraq insanların hansı mövzular haqqında məlumat axtardığını başa düşə bilərsiniz.

3. Məzmun hazırlamaq: Hədəf auditoriamızın ehtiyaclarına uyğun məzmun hazırlamaq. Dezinfeksiya vasitələrinin nə olduğunu, necə işlədiyini, nədən qorunduğunu və hansı səthlərdə istifadə oluna biləcəyini izah edən giriş hazırlaya bilərsiniz. Daha sonra onlardan müxtəlif sahələrdə necə istifadə olunacağına dair addım-addım təlimatlar hazırlaya bilərsiniz. Məsələn, evdə istifadə üçün dezinfeksiya vasitəsini necə seçmək, ofisləri necə dezinfeksiya etmək, avtomobilləri necə təmizləmək və s.

4. Vizual məzmun əlavə edirik: Dezinfeksiyaedici vasitələrdən necə istifadə olunacağını göstərən şəkillər və ya videolar əlavə etməklə məzmunumuzu

zənginləşdirə bilərik. Həmçinin təmizliyin vacibliyini vurğulayan müvafiq şəkillər və ya infoqrafika əlavə edə bilərik.

5.Veb sayt dizaynını müəyyənləşdiririk: Veb saytımızın dizaynı istifadəçi təcrübəsini yaxşılaşdırmaq üçün vacibdir. Saytımız üçün uyğun rəng sxemi, şrift və şəkillərin istifadəsini müəyyənləşdiririk. Həmçinin, istifadəçilərə asanlıqla naviqasiya etmək üçün menyular və alt səhifələr yaradırıq.

6.Veb saytı dərc edirik: Son addım veb saytı dərc etməkdir. Veb saytımızı CMS və ya veb sayt qurucularından istifadə edərək dərc edə bilərik. Həmçinin, sayt düzgün işləyir.

İnformativ veb sayt üçün HTML kodlarından istifadə edərək aşağıdakı elementləri daxil edə bilərik:

1.Başlıq: Veb saytımızın başlığı saytımızın məzmununu təsvir edir və axtarış motorlarına bunun nə haqqında olduğunu bildirir. Başlığı <head> teqinin içərisindəki <title> teqindən istifadə edərək təyin edə bilərik.

2.Paraqraf: İnformasiya saytlarında tez-tez izahlı mətn olur. <p> teqindən istifadə edərək abzasları təyin edə bilərik.

3.Başlıq Teqləri: Başlıq etiketləri veb saytın xüsusi hissələrini müəyyən etməyə və məzmunun hara aid olduğunu oxuculara göstərməyə imkan verir. Başlıq teqləri <h1>-dən <h6>-a qədərdir, <h1> ən böyük, <h6> isə ən kiçikdir.

4.Şəkillər: Veb sayta vizual cəlbedicilik əlavə etmək üçün şəkillər əlavə edə bilərik. teqindən istifadə edərək şəkillər əlavə edə bilərik. Teqin src atributu şəkil faylına gedən yolu müəyyən edir.

5.Bağlantılar: Veb saytdakı digər səhifələrə və ya mənbələrə keçid etmək istəyə bilərik. <a> teqindən istifadə edərək keçidlər əlavə edə bilərik. Teqin href atributu hədəf səhifənin URL-ni təyin edir.

6.Siyahılar: İnformasiya saytları element və ya nömrələnmiş siyahılar kimi mütəşəkkil məzmunla malik ola bilər. Biz və ya teqlərindən istifadə edərək

siyahılar yarada bilərik. `` teqindən istifadə edərək hər bir elementi təsvir edə bilərik.

```

<html>
<head>
  <meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=utf-8" />
  <meta name="description" content="HTTrack is an easy-to-use website mirror utility. It allows you to download a World Wide website from the Internet to a local directory, building recursively all structures, getting html, images, and other files from the server to your computer. Links are rebuilt relatively so that you can freely browse to the local site (works with any browser). You can mirror several sites together so that you can jump from one to another. You can, also, update an existing mirror site, or resume an interrupted download. The robot is fully configurable, with an integrated help" />
  <meta name="keywords" content="htrack, HTRACK, HTTrack, winhtrack, WINHTRACK, WinHTTrack, offline browser, web mirror utility, aspirateur web, surf offline, web capture, www mirror utility, browse offline, local site builder, website mirroring, aspirateur www, internet grabber, capture de site web, internet tool, hors connexion, unix, dos, windows 95, windows 98, solaris, ibm580, AIX 4.0, HTS, HTGet, web aspirator, web aspirateur, libre, GPL, GNU, free software" />
  <title>Local index - HTTrack Website Copier</title>
  <!-- Mirror and index made by HTTrack Website Copier/3.49-2 [XR&CO'2014] -->
  <style type="text/css">
  <!--

```



```

body {
  margin: 0; padding: 0; margin-bottom: 15px; margin-top: 8px;
  background: #77b;
}
body, td {
  font: 14px "Trebuchet MS", Verdana, Arial, Helvetica, sans-serif;
}
#subTitle {
  background: #000; color: #fff; padding: 4px; font-weight: bold;
}
#siteNavigation a, #siteNavigation .current {
  font-weight: bold; color: #448;
}
#siteNavigation a:link { text-decoration: none; }
#siteNavigation a:visited { text-decoration: none; }
#siteNavigation .current { background-color: #ccd; }
#siteNavigation a:hover { text-decoration: none; background-color: #fff; color: #000; }
#siteNavigation a:active { text-decoration: none; background-color: #ccc; }

```

```

a:link { text-decoration: underline; color: #00f; }
a:visited { text-decoration: underline; color: #000; }
a:hover { text-decoration: underline; color: #c00; }
a:active { text-decoration: underline; }

#pageContent {
  clear: both;
  border-bottom: 6px solid #000;
  padding: 10px; padding-top: 20px;
  line-height: 1.65em;
  background-image: url(backblue.gif);
  background-repeat: no-repeat;
  background-position: top right;
}

```

```

#pageContent, #siteNavigation {
  background-color: #ccd;
}

.imgLeft { float: left; margin-right: 10px; margin-bottom: 10px; }
.imgRight { float: right; margin-left: 10px; margin-bottom: 10px; }

hr { height: 1px; color: #000; background-color: #000; margin-bottom: 15px; }

h1 { margin: 0; font-weight: bold; font-size: 2em; }
h2 { margin: 0; font-weight: bold; font-size: 1.6em; }
h3 { margin: 0; font-weight: bold; font-size: 1.3em; }
h4 { margin: 0; font-weight: bold; font-size: 1.18em; }

.blak { background-color: #000; }
.hide { display: none; }
.tableWidth { min-width: 400px; }

.tblRegular { border-collapse: collapse; }
.tblRegular td { padding: 6px; background-image: url(fade.gif); border: 2px solid #99c; }
.tblHeaderColor, .tblHeaderColor td { background: #99c; }
.tblNoBorder td { border: 0; }

// -->
</style>

```

<

Sağlamlığa aparan 5 adım

Dezinfeksiyanın önemi

Dezinfeksiya metodları

Dezinfeksiyaedici maddələr

Dezinfeksiya işinin təşkili

```


</head>
<table width="76%" border="0" align="center" cellspacing="0" cellpadding="3" class="tableWidth">
  <tr>
    <td id="subTitle">HTTrack Website Copier - Open Source offline browser</td>
  </tr>
</table>
<table width="76%" border="0" align="center" cellspacing="0" cellpadding="0" class="tableWidth">
  <tr class="blak">
    <td>
      <table width="100%" border="0" align="center" cellspacing="1" cellpadding="0">
        <tr>
          <td colspan="6">
            <table width="100%" border="0" align="center" cellspacing="0" cellpadding="10">
              <tr>
                <td id="pageContent">
<!-- ===== End prologue ===== -->
          <meta name="generator" content="HTTrack Website Copier/3.x">
          <TITLE>Local index - HTTrack</TITLE>
</HEAD>

```

```

<BODY>
<H1 ALIGN=Center>Index of locally available sites:</H1>
  <TABLE BORDER="0" WIDTH="100%" CELLSPACING="1" CELLPADDING="0">
    <TR>
      <TD BACKGROUND="fade.gif">
        &middot;
        <A HREF="sites.google.com/view/saglammolun/ana-sayfa.html">
          sites.google.com/view/saglammolun/ana-sayfa.html
        </A>
      </TD>
    </TR>
  </TABLE>
  <BR>
  <BR>
  <BR>
  <H6 ALIGN="RIGHT">
  <I>Mirror and index made by HTTrack Website Copier [XR&CO'2008]</I>
  </H6>
  <!-- Mirror and index made by HTTrack Website Copier/3.49-2 [XR&CO'2014] -->
  <!-- Thanks for using HTTrack Website Copier! -->
  <meta HTTP-EQUIV="Refresh" CONTENT="0; URL=sites.google.com/view/saglammolun/ana-sayfa.html">

```

 Sağlam Olun

[Ana Sayfa](#)
[Dokümanlar](#)
🔍

Sağlamlığa aparan 5 addım

Sağlam miihiteda yaşamağınız için bilmali olduğunuz har sev

1. Dezinfeksiya Nədir? ▼

2. Dezinfeksiyanın Növləri ▼

Sağlam_Olun Ana Sayfa Dokümanlar

3. Dezinfeksiya metodları

4. Dezinfeksiyaedici maddələr

5. Dezinfeksiya işinin təşkili

Sağlam_Olun Ana Sayfa Dokümanlar

1. Dezinfeksiya Nədir?

Ətraf mühitin müxtəlif obyektlərində çox vaxt yoluxucu xəstəliklərin törədiciləri ola bilər. İnfeksiyon xəstəliklərin səviyyəsinin azalması və müəyyən xəstəliklərin ləğv edilməsi üçün əks epidemik tədbirlər vacibdir. İnfeksiyon xəstəliklərlə mübarizədə dezinfeksiya ayrı tədbir kimi aparılmamalıdır, çünki o, əks epidemik tədbirin mühüm hissələrindən biridir. Dezinfeksiya (fransızca “dez”- inkar sözü və latınca “infection”- infeksiya) ətraf mühitin abiotik obyektlərində, yəni yoluxucu (parzitar) xəstəliklərin törədicilərinin (patogen bakteriyalar, viruslar, rikketsiyalar, ibtidailər, göbələklər və s.) infeksiya mənbəyindən həssas şəxslərə ötürülməsi yollarında məhv edilməsidir. Yoluxucu xəstəliklərin törədiciləri yoluxma mexanizminin realizasiyası prosesində ətraf mühit obyektlərində müəyyən müddət qala bilərlər. Burada onlar nəinki həyat qabiliyyətini saxlayır, əlverişli şərait olduqda hətta artıb çoxalır və külli miqdarda toplanırlar ki, bu da həssas şəxslərin yoluxması təhlükəsini yaradır. Törədicilərin ətraf mühitdə yaşama müddəti bir sıra amillərlə şərtlənir. Onların içərisində ətraf mühitin müxtəlif əlverişsiz təsirlərinə qarşı törədicilərin davamlılığı böyük rol oynayır. Məhz bu yoluxma mexanizminin

Sağlam_Olun Ana Sayfa Dokümanlar

yaşama müddəti bir sıra amillərlə şərtlənir. Onların içərisində ətraf mühitin müxtəlif əlverişsiz təsirlərinə qarşı törədicilərin davamlılığı böyük rol oynayır. Məhz bu yoluxma mexanizminin qırılmasına yönəldilmiş əks epidemik tədbirlərin aparılmasına ehtiyac vardır. Dezinfeksiyanın aparılması zərurəti ətraf mühitdə törədicinin davamlılığı və yoluxma mexanizminin spesifikliyi ilə təyin olunur. Dezinfeksiyanın vəzifəsi ətraf mühit obyektlərində və əşyalarında törədicilərin məhv edilməsi və ya kənarlaşdırılması yolu ilə onların toplanmasının, çoxalmasının və yayılmasının qarşısının alınması və ya ləğv edilməsidir. Bununla törədicinin xəstədən sağlamlıq şəxse ötürülməsinin qarşısı alınır. Dezinfeksiya sterilizasiyadan fərqli olaraq, yalnız patogen mikroorqanizmləri məhv etmək məqsədini daşıyır. Dezinfeksiya aparmaq üçün aşağıdakıları bilmək lazımdır:

1. Zərərsizləşdirməyə məruz qalan nədir;
2. Dezinfeksiya nə vaxt aparılmalıdır;
3. Dezinfeksiya nə ilə aparılmalıdır;
4. Dezinfeksiya necə aparılmalıdır;

Sağlam_Olun Ana Sayfa Dokümanlar

2. Dezinfeksiyanın Növləri

Dezinfeksiyanın 2 növü var: profilaktik və ocaqlı. Profilaktik dezinfeksiya infeksiya mənbəyinin olub olmamasından asılı olmayaraq, yoluxucu xəstəliklərin baş verməsinin qarşısını almaq üçün xarici mühitdə toplana biləcək törədiciləri məhv etmək məqsədilə aparılır. Profilaktik dezinfeksiya müəssisələrin öz işçilərinin qüvvəsi ilə bütün müalicə-profilaktika və uşaq müəssisələrində həyata keçirilir. Profilaktik dezinfeksiya aşkar edilmiş infeksiya mənbəyi olmadıqda, yəni onun mövcud olması ehtimalı nəzərə alınaraq həyata keçirilir. Profilaktik dezinfeksiya gündəlik həyatda çox geniş işlədilir. Profilaktik dezinfeksiyanın əsas obyektləri: kommunal obyektlər (yaşayış evləri, yataqxanalar, mehmanxanalar, hamamlar, bərbərxanalar, məişət obyektləri və s.), ictimai binalar (mədəni-maarif, idman sağlamlıq kompleksləri, üzgüçülük hovuzları), uşaq və yeniyetmə müəssisələri (MPM, ümumtəhsil, sağlamlıq), su təchizatı idarələri, qida sənayesi və emalı müəssisələri, ictimai işə müəssisələri, nəqliyyat vasitələri və s. Üzgüçülük və idman hovuzlarının dezinfeksiyası gediş-gəliş yollarının, duş kabinələrinin, tualetlərin və digər işçi və yarıdıcı otaqların 1% -li xloramin məhlulu ilə dövrü şəkildə işlənməsi ilə həyata keçirilir.

3. Dezinfeksiya metodları

Dezinfeksiyanın metodları və vasitələri: Dezinfeksiyanın 4 əsas metodu vardır: mexaniki, fiziki, kimyəvi və bioloji. Bundan başqa, onların birgə kombinasiyalarından da istifadə edilir.

Mexaniki metod - təmizləmə, yaş üsulla təmizləmə, yuma, çırpma və s. ibarətdir. Törədiciyə ətraf mühətdə davamsız olan qızılça, su çiçəyi, məxmərək, qrip kimi tənəffüs yolları infeksiyalarının və digər yoluxucu xəstəliklərin profilaktikasında otağın havasının dəyişdirilməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Belə ki, otağın havasının 15 dəqiqə müddətində dəyişdirilməsi zamanı mikroorqanizmlərin miqdarı kəskin surətdə azalır, 30 dəqiqədən sonra isə demək olar ki, yox olurlar. Havanın, suyun və digər mühitlərin bakterial çirklənməsini azaltmaq üçün ventilyasiya və süzmədən də istifadə etmək olar. Bu vasitələrlə bir çox əşyaları və səthləri tozdan və çirkdən və onlarla birlikdə çoxlu miqdarda mikroorqanizmlərdən azad etmək olar.

Fiziki metod – bunlara termiki və şüa təsirli dezinfeksiyaedici vasitələr aiddir. Termiki və şüa təsirli vasitələr dedikdə yüksək və alçaq temperaturdan istifadə edilməsi, müxtəlif bakteriyaların şüa ilə şüalandırma, ultrasəs, ultrayüksək tezlikli cərəyan, həmçinin radiaktiv şüalanma, qurutma və s. kimi təsiri nəzərdə tutulur ki, bunlar müəyyən parametrlərdə bakteriyaların təsir göstərir.

Pasterizasiya - müxtəlif ərzaq məhsullarının 30 dəqiqə müddətində 70-80 C temperatura qədər qızdırılmasıdır ki, bu da mikrobların vegetativ formalarının məhvə səbəb olur, lakin sporlu formalar qalır. Digər pasterizasiya rejimləri də mövcuddur, məs: 3 saniyə müddətində 90 C –yə qədər qızdırma.

Tindalizasiya- (təkrar, hissəvi pasterizasiya) zülali materialın 5-6 gün ərzində 56- 58 C temperaturda 1 saat müddətində qızdırılmasıdır. Nəticədə yetişməkdə olan sporlar təkrar qızdırma zamanı məhv olur. Bu üsul duru qidalı mühitlərin, həlledicilərin zərərsizləşdirilməsi məqsədilə işlədilir.

Sterilizasiya - (latınca “sterilis” – dölsüz) – mikroorqanizmlərin hamısının, bütün formalarının, onların spor formaları da daxil olmaqla, fiziki və kimyəvi vasitələrin köməyi ilə məhv edilməsidir.

Qaynatma – asan üsul olub əsasən vegetativ formaların məhvə gətirib çıxarır. Patogen bakteriyaların vegetativ formaları qaynar suda və ya 2 – 5 dəqiqə ərzində məhv olurlar. Spor formalar isə daha davamlıdır. Məs: qarayara törədiciyə 45 – 60 dəq, tetanus – 3 saat, botulizm – 6 saat sonra məhv olurlar. Bu üsuldan cərrahi alətlərin, qab-qacağın, paltarların, qida qalıqlarının, xəstələrin ifrazatının zərərsizləşdirilməsində istifadə edilir. Zərərsizləşdirilən obyektədən asılı olaraq ekspozisiya müddəti 30- 90 dəqiqə davam edir.

Yandırma – epidemioloji göstərişlər zamanı, məs: taun, təbii çiçək xəstəliyindən ölən insanların əşyaları, qarayaradan, quş qripi və s. təhlükəli zoonozlardan ölən heyvanların cəsədləri, lazımsız bərk tullantılar, zibil qalıqları bu üsulla zərərsizləşdirilir.

Qurutma – uzunmüddətli qurutmanın təsiri altında bir çox mikroorqanizmlər məhv olur. Quru (isti) və rütubətli (buxar) hava vasitəsilə də mikroblar məhv edilir.

Soyuq – patogen törədicilərin süni surətdə - 270 C –yə qədər dondurulması heç də onların tam məhvini gətirib çıxarmır. Vaxt keçdikcə mikroorqanizmlərin miqdarı kəskin surətdə azalır. Dezinfeksiya təcrübəsində soyuqdan istifadə edilmişdir.

Günəş şüaları – bir sıra törədicilərə öldürücü təsir göstərir. Patogen mikroorqanizmlərin vegetativ formaları onlara daha həssasdır, sporəmələgətirən bakteriyalar isə davamlıdırlar (qarayara, tetanus, qazlı qanqrena törədicilərinin sporları). Ultrabənövşəyi şüalar da eyni xüsusiyyətə malikdir. O, cərrahiyyə şöbələrində əməliyyat otağının. Bokslarda havanın, həmçinin suyun sūdün zərərsizləşdirilməsi üçün işlədilir.

Ultrasəs - vasitəsilə dezinfeksiya cərrahi alətlərin sterilizasiyası, iynə və şprislərin və s. zərərsizləşdirilməsi zamanı aparılır.

Kimyəvi metod - mikroorqanizmlərə kimyəvi maddələrin təsirinə əsaslanmışdır. Dezinfeksiyada istifadə edilən kimyəvi maddələrə dezinfektantlar deyilir. Onların aşağıdakı təsir xüsusiyyətləri vardır: bakterisid, bakteristatik, sporosid, virusid, funqisid. Kimyəvi dezinfeksiyaedici maddələrə qarşı irəli sürülən əsas tələb onların suda yaxşı həll olması və davamlı emulsiya əmələ gətirməsidir. Dezinfektantlara qarşı qoyulan tələblər:

- aşağı qatılıqda və qısa müddət ərzində mikroorqanizmləri məhv etməli;
- üzvi maddələr olduqda zərərləşdirici təsiri təmin etməli;

4. Dezinfeksiyaedici maddələr

Xlortərkibli preparatlar profilaktik və ocaq dezinfeksiyada daha geniş istifadə edilir. Xlor və digər xlortərkibli preparatlar təsir mexanizminə görə oksidləşdiricilərə aiddir. Onlar geniş yayılan dezinfektantlar olub, ən geniş antimikrob aktivlik spektrinə, nisbətən sürətli təsiri malikdirlər və ucuzdurlar. Xlortərkibli preparatlar 2 böyük qrupa bölünür: xlorun qeyri –üzvi və üzvi birləşmələri. Birinci qrupa xlor qazı, kalsium, natrium və litium hipoxlorit preparatları aiddir. Kalsium hipoxlorit tərkibli preparatlara aşağıdakılar aiddir: - xlorlu əhəng - ağardıcı termostabil əhəng - kalsium-hipoxloritin ikiəsaslı duzu (KHİD) - kalsium – hipoxloritin iki-üç əsaslı duzu (KHİÜD) - texniki kalsium - hipoxlorit (TKH) - neytral kalsium – hipoxlorit (NKH) Göstərilən preparatlar kəskin xlor iynə malik ağımtıl tozduqlar, suda tam həll olurlar.

Xlorlu əhəng - sarımtıl çalarlı və kəskin xlor iyli ağ rəngdə quru tozduq. O, sönmüş əhəng və kalsium hipoxlorit əlavəsi olan xlorit turşusunun kalsium duzlarının qarışığından ibarətdir. Xlorlu əhəng suda qismən həll olur, amma orada suspenziya əmələ gətirir. Bu zaman məhlulda kalsium hipoxlorit keçir, ondan isə fəal xaric olur. Hazırda tərkibində 26, 32 və 35 % fəal xlor olan üç növ xlorlu əhəng istehsal olunur. Satış üçün buraxılan xlorlu əhəngin tərkibində azı 25% fəal xlor olmalıdır. Xlorlu əhəng mikroorqanizmlərin vegetativ və spor formalarına qarşı çox aktivdir. Bu preparat dezinfeksiya məqsədilə bağırsaq, tənəffüs və digər infeksiyalarda: vərəm, qarayara və s. zamanı müxtəlif formalarda tətbiq olunur.

Dezinfeksiya praktikasında xlorlu əhəng 3 formada istifadə olunur:

1. Quru xlorlu əhəngdən maye ifrazatları və kanalizasiya olmayan ayaqyolu quyusunu dezinfeksiya etmək üçün istifadə olunur.
2. Məhlul qarışıq şəklində 10-20%li konsentrasiyada həyətdəki sanitariya qurğuları torpağı, zibillikləri, tullantıları dezinfeksiya etmək üçün istifadə olunur.
3. Quraşdırılmış məhlullar şəklində 0,2 – 0,5% konsentrasiyalarda - bağırsağ və tənəffüs yollarının infeksiyaları, 3-5% və 10% konsentrasiyalarda isə digər infeksiyalar zamanı otaqların dezinfeksiyasında istifadə edilir.

Xlorlu əhəngin nöqsanları:

- 1) suda pis həll olma;
- 2) fəal xloru itirməklə sürətlə parçalanma;
- 3) metalları korroziyaya uğratması
- 4) parçaların dağılması və rəngsizləşməsi;
- 5) selikli qişalara və tənəffüs yollarına qıcıqlandırıcı təsiri. Bununla bərabər xlorlu əhəngin bir sıra üstünlükləri də var:
 - 1) bütünlükdə infeksiya zamanı dezinfeksiya məqsədilə istifadə olunması;
 - 2) müxtəlif formalarda istifadə olunması;
 - 3) ucuz olması.

①

Xəstəlik törədicilərinin davamlılığından, dezinfeksiya olunan obyektlərin xarakterindən, onların çirklənmə dərəcəsinə, həmçinin mühitin reaksiyasından və dezinfeksiyanın müddətindən asılı olaraq xloraminlərin 0,1% -dən 5-10%-dək sulu məhlullarından istifadə olunur. Xloramin məhlulları yaşayış və xəstəxana otaqlarının, uşaq müəssisələrinin və məktəblərin, insanların daha çox toplaşdığı yerlərin, ümumi istifadə yerlərinin, həmçinin mebelin, qabların, xəstələrə qulluq əşyalarının, qida müəssisələrində avadanlıqların və s. zərərsizləşdirilməsi məqsədilə istifadə olunur.

Xloramin B – sarımtıl çalara malik ağ rəngdə, zəif xlor iyli, kristallik tozdu. Bakterisid, virusludur və sporosid xüsusiyyətlərə malikdir. Mənfi xüsusiyyətləri - tənəffüs orqanlarının selikli qişalarına qıcıqlandırıcı təsir göstərməsidir. Xloramin tərkibli preparatlara Trixlorol, Xlorin, Sporoks və s. misal göstərmək olar.

Xloratərkibli preparatların aktivləşdirilmiş məhlulları dedikdə - o maddələr başa düşülür ki, aktivator əlavə edildiyi zaman fəal xlorun xaric olması sürətlənir və bununlada məhlulun bakterisid təsiri güclənir. Xlorlu preparatların bakterisid, sporosid və ya funqisidin aktivliyini gücləndirən vasitələrə aktivatorlar deyilir. Aktivator kimi ammonium duzlarından: ammonium xlorid, ammonium nitrat və ya ammonium sulfatdan istifadə olunur. Aktivatorun və xlorlu preparatın nisbəti 1:1, 1:2, olmalıdır. Aktivləşdirilmiş məhlulları bilavasitə ocaqda hazırlayırlar. Dezam –xlor iyli, ağ və ya sarımtıl rəngli tozdu. Onun tərkibinə 50% xloramin B və 5% turşu turşusu daxildir. Suda yaxşı həll olur.

②

5. Dezinfeksiya işinin təşkili

Effektiv dezinfeksiya tədbirləri planında bir neçə vacib sahəyə diqqət yetirilməlidir. Bunlara qiymətləndirmə, təmizləmə, yuyulma, dezinfeksiya və qiymətləndirmə daxildir. Dezinfeksiya planı tərtib edildikdən sonra bütün işçilərə dezinfeksiya protokolunun düzgün yerinə yetirilməsi öyrədilməlidir, xüsusilə də hərtərəfli təmizliyə diqqət yetirilməlidir. Məqsədləri və üsulları aydın şəkildə izah edilir. İşçilərə protokolları xatırlatmaq üçün lövhələr qoyulur.

Effektiv dezinfeksiya protokolunun ilk addımı problemin hərtərəfli qiymətləndirilməsini əhatə edir. Buraya şübhəli yoluxucu agentin, onun ötürülmə üsulunun, təsirə məruz qalan potensial ərazilərin və müvafiq kimyəvi dezinfeksiyaediciyin seçilməsinin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi daxildir.

Xəstə heyvanlar müxtəlif elementlərlə (məsələn, tövlələr, avadanlıqlar, yemliklər, su çubuqları) təmasda olduqları üçün ətraf mühitdəki bütün elementlər nəzərə alınmalı və çirklənməyə görə qiymətləndirilməlidir. Şübhə olduqda - təmizləməli və dezinfeksiya edilməlidir.

İlkin qiymətləndirmədən sonra təmizləmə növbəti addımdır və dezinfeksiyadan əvvəl hərtərəfli aparılmalıdır. Hesab edilmişdir ki, tək təmizləmə səthlərdən bakteriyaların 90%-dən çoxunu təmizləyə bilər. Bu "quru" təmizləmə addımı fırçalamaq, qaşımaq, süpürmək və ərazidən bütün yataq dəsti, nəcis, yem, toz və zibilin çıxarılmasını əhatə edir. Əgər ərazi tozluysa, tozla mübarizə aparmaq və aerosollaşmanı minimuma endirmək üçün ərazini nəmləndirin.

Yataq ləvazimatlarının, ümumi zibilin, kirin və peyin kimi üzvi materialın düzgün şəkildə atılması vacibdir və yerli şəraitə görə dəyişə bilər, lakin yandırma, basdırma və ya kompostlama daxil ola bilər. Zibillərin zibil qutularına atılması yalnız xəstəliyin ötürülməsinin zoonoz riski olmadığı halda baş verməlidir.

Məqsəd mümkün qədər çox üzvi maddələr çıxarmaqdır. Üzvi materialın olması mikroorqanizmləri uzun müddət saxlaya bilər, həmçinin onları kimyəvi dezinfeksiyaedicilərin təsirindən qoruya bilər. Təmizlik də vacibdir, çünki bir çox dezinfeksiyaedici maddələr üzvi zibil və ya tullantıların mövcudluğunda təsirsiz və ya zərərsiz ola bilər.

Bütün işçilər qoruyucu geyim və rezin çəkmələr geyinməlidir. Zoonoz xəstəlikdən şübhələnirsinizsə, gücləndirilmiş fərdi qoruyucu vasitələrdən (məsələn, əlcəklər, üz maskaları, eynəklər və ya baş geyimləri) istifadə edilməlidir.

Yuyulması və ya dezinfeksiya edilməsi ərazidəki mikroorqanizmlərin sayını daha təhlükəsiz səviyyəyə endirir. Bu dezinfeksiya prosesində ən vacib addımdır və düzgün yerinə yetirildiyi təqdirdə, çox güman ki, qalan mikroorqanizmlərin əksəriyyətini yox edəcək. Effektiv təmizləmə mövcud bakteriyaların 99%-ni yox edə bilər.

Yeni olan ozon dezinfeksiya kabineti bütün bədəni dezinfeksiya edir. Yeni mühitə girərkən bütün bədəni dezinfeksiya edir, bu kabinədən istifadə edərkən heç bir əlavə qoruyucu geyim geyinməyə ehtiyac yoxdur. Dezinfeksiya edərkən maye səpilmir, qazlı ozon səpilir, sağlamlığa zərəri yoxdur.

Ərazini isti su və yuyucu vasitə və ya digər təmizləyici vasitə ilə isladın, sonra silməklə, çiləmə üsulu ilə və ya sürtməklə yuyun. Yuma məhlulunun tətbiqi aşağı təzyiqli (90-120 psi) bağı şlanqı aplikatorundan istifadə etməklə yaxşılaşdırıla bilər. Buxar və yüksək təzyiqli yuyucu maşınlar (200-1000 psi) məsələli səthlərin təmizlənməsi üçün çox faydalı ola bilər. Yüksək təzyiqli çiləmə üsulundan istifadə edildikdə diqqətli olmaq lazımdır; bu üsul mikroorqanizmləri daha da aerözollaşdırır və çirkləndiricilərin daha da yayılmasına səbəb ola bilər.

Ən təmiz yerlərdən ən çirklə yerə və ən yüksək səviyyədən (tavandan) ən aşağıya (mərtəbə) keçin. Sökülə bilən avadanlıq dezinfeksiya edilməzdən əvvəl fırcalanmalı və yuyucu vasitəyə batırılmalıdır. Oluklara, içənlərə, küncələrə və döşəmə drenajlarına xüsusi diqqət yetirin. Bu sahələr patogenlər üçün anbar kimi xidmət edə bilər və ən son təmizlənməli və dezinfeksiya edilməlidir.

Təmizləmə bütün zibilləri təmizləmək kimi görünərsə də, biofilm səthlərdə qala bilər və dezinfeksiyanın effektivliyinə mane ola bilər. Biofilm, ekzopolisakkarid matrisində səthlərə yapışan bakteriyaların mürəkkəb birləşməsidir və təmizləndikdən sonra nazik bir qalıq qalır. Bu bakteriyalar dezinfeksiyaya çox davamlıdır. Səthi-aktiv yuyucu vasitələr, mexaniki ovma, fırcalama və təmizləmə zamanı biofilmi azaltmağa kömək edir.

Təsirə məruz qalan əraziləri yuduqdan sonra hər hansı qalıqları təmizləmək üçün bütün səthləri aşağı təzyiqlə hərtərəfli yaxalamaq lazımdır. Bir çox dezinfeksiyaedici maddələr (yəni, QAC, hipoxlorit) sabun və yuyucu vasitələrlə təsirsiz hala gətirilə bilər. Tətbiq zamanı dezinfeksiyaedicinin potensial seyrətilməsinə azaltmaq üçün seçilmiş dezinfeksiyaedicinin tətbiqindən əvvəl ərazilərin qurumasına icazə verilməlidir.

Dezinfeksiyaedici maddələr çiləmə üsulu ilə, aşağı təzyiqli yuyucuda bağı tipli çiləyicidən istifadə etməklə tətbiq edilməlidir. Soyuq havalarda bəzi dezinfeksiyaedici maddələr aşağı temperaturda təsirsiz olduğundan binalar təxminən 20°C (68°F) qədər qızdırılmalıdır.

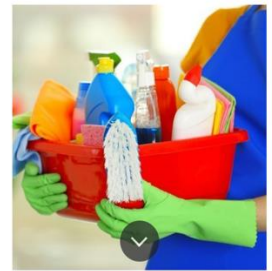
Effektiv dezinfeksiyaya nail olmaq üçün səthlər hərtərəfli nəmlənməlidir; düzgün konsentrasiyada dezinfeksiyaedici maddə 0,4L/m² nisbətində tətbiq edilməlidir. Bir ABŞ qallon seyrətilmiş dezinfeksiyaedici maddə adətən təxminən 100-150 kvadrat fut (9-14 m²) səth sahəsinə tətbiq olunur.

Əlavə olaraq, dezinfeksiya fəaliyyət planının hər bir addımı (qiymətləndirmə, təmizləmə, yuyulma/sanitarlaşdırma, dezinfeksiya) qarşılaşılacaq problemlərə və təmizləmə və ya dezinfeksiya texnikasının faydalılıqına və ya səmərəliliyinə görə qiymətləndirilməlidir.

```

<!-- ===== Start epilogue ===== -->
</td>
</tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>
</td>
</tr>
</table>
<table width="76%" border="0" align="center" valign="bottom" cellspacing="0" cellpadding="0">
<tr>
<td id="footer"><small>&copy; 2008 Xavier Roche & other contributors - Web Design: Leto Kauler.</small></td>
</tr>
</table>
</body>
</html>

```


Bizə Yazın

[saglamolun@gmail.com] [+994503004005]

Sayt üçün verilən kodun izahı:

Aşağıda sayt üçün verdim kodun hər bir sətirinin nə etdiyini izah etməyə çalışacağam:

1. <!DOCTYPE html>: Bu sətir HTML sənədinin hansı versiyasının uyğun olduğunu müəyyən edir.

2. <html>: Bu etiket HTML sənədinin başlanğıcını göstərir.
3. <head>: Bu teq sənədin başlığını ehtiva edir və brauzerdə göstərilmir.
4. <title>: Bu teq brauzerin nişanında göstəriləcək sənəd başlığını təyin edir.
5. </head>: Bu etiket başlıq bölməsinin sonunu göstərir.

3.3. Dezinfeksiya işləri üzrə öyrədici proqramın əsas mahiyyəti

Tənzimlənən kimyəvi maddələrin təhlükəsiz şəkildə utilizasiyası bütün tibb ictimaiyyəti üçün vacibdir. Böyük həcmdə sərf edilmiş məhlulların utilizasiyası üçün istifadəçilər utilizasiyadan əvvəl mikrobisid fəaliyyətini zərərsizləşdirməyə qərar verə bilər (məsələn, qlutaraldehyd). Məhlullar natrium bisulfit və ya glisin kimi kimyəvi maddələrlə reaksiya verərək zərərsizləşdirilə bilər. [47,s-33]

Yüksək səviyyəli dezinfeksiya və sterilizasiyanın effektivliyi effektiv təmizləmə tələb etsə də, klinik şəraitdə təmizliyi yoxlamaq üçün istifadə edilə bilən heç bir “real vaxt” testləri mövcud deyil. Əgər bu cür testlər kommersiyada mövcud olsaydı, adekvat təmizləmə səviyyəsini təmin etmək üçün onlardan istifadə edilə bilərdi. Adekvat təmizləməni təmin etməyin yeganə yolu təkrar emal yoxlama testinin (məsələn, mikrobioloji nümunənin götürülməsi) aparılmasıdır, lakin bu, müntəzəm olaraq tövsiyə edilmir. Laboratoriya-sınaq proqramında təmizləmə proseslərinin təsdiqi mikroorqanizmlərin aşkarlanması, üzvi çirkləndiricilərin kimyəvi aşkarlanması, radionuklidlərin etikətlənməsi üçün mümkündür.

Səhiyyə Müəssisələrində Dezinfeksiya və Sterilizasiya üzrə Tövsiyələrin son məqsədi, həm dezinfeksiya, həm də sterilizasiyadan düzgün istifadə etməklə səhiyyə ilə əlaqəli infeksiyaların nisbətini azaltmaqdır. Hər bir tövsiyə elmi dəlillərə, nəzəri əsaslara, tətbiq oluna bilənliyə və federal qaydalara əsasən təsnif edilir. Nümunələr oxucuya kömək etmək üçün bəzi tövsiyələrə daxil edilmişdir; lakin bu nümunələr

tövsiyənin həyata keçirilməsinin yeganə üsulunu müəyyən etmək üçün nəzərdə tutulmur. [47,s-33]

Təmizləmə və dezinfeksiya qida müəssisəsində təhlükə təhlili və kritik nəzarət nöqtəsi (HACCP) proqramının vacib elementləridir. Sanitariya proqramının etibarlılığını yoxlamaq üçün bir çox üsul var; əksər obyektlər sanitariya proqramının lazım olduğu kimi işlədiyinə maksimum əminliyi təmin etmək üçün iki və ya daha çox metodun birləşməsindən istifadə edir.Sanitariya dövrünün temperaturun, kimyəvi konsentrasiyanın, istehlakın və s. təsdiq edilmiş sanitar prosedura uyğun olaraq aparılır. [47,s-33]

Vizual Təftiş: Qida müəssisələrində iş növbələri arasında və istehsaldan əvvəl ilkin yoxlama aparılır. Bununla belə, insan gözü mikroorqanizmləri və ya allergen zülal hüceyrələrini görmür, buna görə də vizual yoxlama yeganə yoxlama üsulu olmamalıdır.

Qeydlərin nəzərdən keçirilməsi: sanitariya proqramı ilə əlaqəli bütün protokolların və sənədlərin nəzərdən keçirilməsi, onun prosedura uyğun həyata keçirilməsini və işçilərin tələb olunan tapşırıqları cədvəl üzrə yerinə yetirməsini təmin etmək.ATP və allergenlər daxil olmaqla, sürətli test üsulları da yoxlamanın əsasını təşkil edir.Bütün bu və digər üsullar sanitariyanın effektivliyinin yoxlanılması üçün standartdır.

Qida emalı mühiti və avadanlıqları mikrobioloji çirkləndiricilərə görə sınaqdan keçirilməlidir. Ətraf Mühitin Monitorinqi Proqramı kanalizasiya proqramının yoxlanılması üçün alət ola bilər. Yaxşı idarə olunan Ətraf Mühitin Monitorinqi Proqramı biznesi yüksək xərclərə və ya hətta biznesin bağlanmasına səbəb ola biləcək çirklənmiş və ya keyfiyyətsiz məhsulun geri çağırılmasından xilas edə bilər. Lakin Ətraf Mühitin Monitorinqi Proqramı -nin başqa üstünlükləri də var. Bu, məhsula daxil olmamışdan əvvəl müəssisədə patogeni tapmağa imkan verən erkən xəbərdarlıq sistemidir.

Şəkil. 3.3.1. Qida Gigiyenası

Müəssisədə mümkün texniki problemləri və ya potensial çirkləndiriciləri müəyyən edir. Profilaktik nəzarət və ya qida təhlükəsizliyi üçün kritik nəzarət nöqtələri (CCP) tələb edən təhlükələrin sayını azaldır və təhlükə MQP səviyyələrinə çatmazdan əvvəl nəzarət edir. Trendlər də daxil olmaqla məlumatların toplanması üçün metodologiya təqdim edir. İstehlakçı, tənzimləyici və üçüncü tərəf tələblərinə cavab verməyə kömək edir.

Şəkil. 3.3.2. Duru Ulv Elektrik Hd5 Dezinfeksiya Maşını 5 lt

Dezinfeksiya işi üzrə öyrədici programın adı nə olursa olsun, eyni funksiyaya malikdir - “axtar və məhv et”, yəni məhsul zədələnməmişdən əvvəl avadanlıqda və ətraf mühitdə mikroorqanizmləri aktiv şəkildə axtarmaq və tapdıqda onu məhv etmək.

Ətraf Mühitin Patogen Monitorinqi proqramları bahalı ola bilər, ona görə də onların funksional olduğundan əmin olmaq və qərar qəbul etmək üçün düzgün məlumatı təmin etmək üçün diqqətlə konfigurasiya edilməlidir.

Ətraf Mühitin Patogen Monitorinqi-nin sanitariya ilə bağlı iki əsas funksiyası var:

1. Yoxlama: sanitariya təcrübələri, siyasətləri və prosedurları istənilən təmizlik səviyyəsinə nail olurmu? Sınaq təmizlik və dezinfeksiyadan sonra və ya iş növbəsi başlamazdan əvvəl aparılır.

2. Müəssisənin "ən çirklə" olacağı anı axtarın. Sanitariya əməliyyatlarından dərhal əvvəl (və ya istehsal başlamazdan 3-4 saat əvvəl) avadanlıq və otaqlar emal zamanı çarpaz çirklənmə nəticəsində daxil ola biləcək mikrobioloji çirklərə görə yoxlanılır, binaların sanitar dizaynı yoxlanılır və ya istehsal və sanitariya prosedurları təsdiqlənir.

Effektiv Ətraf Mühitin Patogen Monitorinqi proqramı hər ikisini yerinə yetirir. Nümunə götürmə vaxtını təyin edərkən, onun həyata keçirildiyi günün günlərini və vaxtlarını dəyişdirmək daha yaxşıdır. Əgər işçilər çərşənbə axşamının “sanitariya günü” olduğunu bilsələr, yalnız çərşənbə axşamı günü ərəfədə sanitar tədbirlərə ehtiyac olduğuna qərar verə bilərlər. Əgər “təmizlik günü” hər hansı bir gün ola bilsəydi, digər günlərdə işçilərin diqqətini azaltmaq üçün heç bir səbəb olmazdı.

Kimyəvi təsirə məruz qalmanın sağlamlıq riskinin qiymətləndirilməsi ilə əlaqəli əsas amillərə məruz qalma müddəti, intensivliyi (yəni, nə qədər kimyəvi maddə daxildir) və marşrut (məsələn, dəri, selikli qişalar və inhalyasiya) daxildir. Toksikoz kəskin və ya xroniki ola bilər. Kəskin toksiklik adətən kimyəvi maddənin təsadüfən dağılması nəticəsində yaranır. Maruziyet qəfil olur və tez-tez fəvqəladə vəziyyət yaradır. Xroniki toksiklik uzun müddət ərzində kimyəvi maddənin aşağı səviyyələrinə

təkrar məruz qalma nəticəsində yaranır. İşəgötürənlər işçiləri iş yerlərində kimyəvi təhlükələr barədə məlumatlandırmaq və nəzarət tədbirlərini həyata keçirmək üçün məsuliyyət daşıyırlar. OSHA Təhlükə Rabitə Standartı (29 CFR 1910.1200, 1915.99, 1917.28, 1918.90, 1926.59 və 1928.21) təhlükəli kimyəvi maddələrin istehsalçıları və idxalçılarından hər bir kimyəvi qarışıqın (MSDS DS) Kimyəvi Təhlükəsizlik Məlumat Vərəqləri hazırlamağı tələb edir. İşəgötürənlər bu məlumat vərəqlərinə məruz qala biləcəkləri məhsullarla işləyən işçilər üçün hazır olmalıdırlar.

Təhlükəsiz mühitin təmin edilməsinə kömək etmək üçün sağlamlıq xidmətində istifadə edilən bir çox kimyəvi maddələr üçün məruz qalma hədləri dərc edilmişdir və müvafiq olaraq bu təlimatın hər bir bölməsində müzakirə edilmişdir. Yalnız OSHA tərəfindən dərc edilən məruz qalma limitləri qaydaların hüquqi qüvvəsini daşıyır. OSHA orta ölçülmüş vaxt (OÖV), yəni demək olar ki, bütün işçilərin sağlamlığına mənfi təsir göstərmədən kimyəvi maddələrə təkrar məruz qala biləcəyi normal 8 saatlıq iş günü və 40 saatlıq iş həftəsi üçün orta konsentrasiya kimi bir limit dərc edir.

Şəkil. 3.3.3. Eto Sterilizasiya Xidməti

Bir çox dezinfeksiyaedici vasitələr tək və ya kombinasiyalarda (məsələn, hidrogen peroksid və perasetik turşu) səhiyyə şəraitində istifadə olunur. Bunlara spirtlər, xlor və xlor birləşmələri, formaldehid, qlutaraldehyd, orto-ftalaldehid, hidrogen peroksid, yodoforlar, perasetik turşu, fenollar və dördüncü ammonium birləşmələri daxildir. Bu kimyəvi maddələrə əsaslanan kommersiya formulaları unikal məhsullar hesab olunur və EPA-da qeydiyyatla alınmalı və ya FDA tərəfindən təsdiqlənməlidir. Əksər hallarda, müəyyən bir məhsul müəyyən bir məqsəd üçün nəzərdə tutulmuşdur və müəyyən bir şəkildə istifadə edilməlidir. Buna görə də, istifadəçilər nəzərdə tutulan istifadə üçün düzgün məhsulun seçilməsini və səmərəli şəkildə tətbiq olunmasını təmin etmək üçün etiketləri diqqətlə oxumalıdırlar.

Şəkil. 3.3.4. Mikroorqanizmlərin suyu yenidən çirkləndirməsini dayandırmaq və xlor prosesini izləmək üçün qalıq borular [67]

Dünyada quraşdırılmış 250.000-dən çox sistemin təcrübəsindən istifadə edərək, Xylem-in Wedeco brendi ultrabənövşəyi (UV) dezinfeksiya və ozon oksidləşmə sistemləri də daxil olmaqla etibarlı, kimyəvi tərkibsiz və ekoloji cəhətdən təmiz su və çirkab suların təmizlənməsi texnologiyalarını təmin edən global liderdir. Wedeco sistemləri tullantı sularındakı mikroorqanizmlərin aradan qaldırılması, ictimai içməli suyun dezinfeksiya edilməsi və ya sənaye məqsədləri üçün texnoloji suyun təmizlənməsi üçün ən səmərəli şəkildə müştərilərin fərdi tələblərinə cavab verir.

Xylem, hansı sənayedən və ya tətbiqdən asılı olmayaraq, optimal performans, etibarlı əməliyyatlar və əhəmiyyətli enerji qənaəti təmin etməklə, dünya üzrə operatorlara tələb olunan su tullantılarının keyfiyyətinə nail olmaqda kömək etmək üçün bir sıra qabaqcıl çirkab su və su həlləri təklif edir. Müştərilərlə işləyərək, Xylem yerli mühitləri dinləyir, öyrənir və uyğunlaşır, bütün xüsusi ehtiyacları ödəmək üçün fərdiləşdirilmiş mümkün olan ən yaxşı dizaynı təmin edir.

Şəkil. 3.3.5. Xylem-in Wedeco brendi. ultrabənövşəyi (UV) dezinfeksiya [68]

Dezinfeksiyaedici maddələr bir-birini əvəz edə bilməz və səhv konsentrasiyalar və uyğun olmayan dezinfeksiyaedicilər həddindən artıq xərclərə səbəb ola bilər. Təmizləyici işçilər arasında peşə xəstəlikləri bir neçə dezinfeksiyaedici vasitənin (məsələn, formaldehid, qlutaraldehyd və xlor) istifadəsi ilə əlaqəli olduğundan, məruz qalması minimuma endirmək üçün ehtiyat tədbirləri (məsələn, əlcəklər və düzgün havalandırma) istifadə edilməlidir. Astma və reaktiv hava yolu xəstəlik, mikrob öldürücülər də daxil olmaqla, havada olan hər hansı kimyəvi maddələrə məruz qalan həssas insanlarda baş verə bilər. Klinik əhəmiyyətli astma OSHA tərəfindən tənzimlənən və ya NIOSH tərəfindən tövsiyə olunan tavan səviyyələrindən aşağı səviyyələrdə baş verə bilər. Nəzarət üçün üstünlük verilən üsul kimyəvi maddənin

aradan qaldırılması (mühəndislik nəzarəti və ya əvəzetmə yolu ilə) və ya işçinin başqa yerə köçürülməsidir.

Dövlət və federal qaydalara riayət edən, tənzimlənən kimyəvi maddələrə (məsələn, formaldehid, EtO) peşə təsirinin monitorinqi üçün proqram hazırlamaq lazımdır. Əllərinin ağlayan dermatiti olan tibb işçilərini xəstəyə qulluq avadanlığı ilə birbaşa təması istisna etmək lazımdır.

Sterilizasiya olunmuş əşyalar üçün keyfiyyətə nəzarət proqramına aşağıdakıları daxil edilməlidir: xidmət qeydləri ilə sterilizatora texniki xidmət müqaviləsi; prosesin monitorinqi sistemi; prevakuum buxar sterilizatorları üçün havanın çıxarılması sınağı; qablaşdırma materiallarının vizual yoxlanılması; yük məzmununun izlənməsi.

Sterilizasiya qeydlərini (mexaniki, kimyəvi və bioloji) standartlara (məsələn, 3 il), məhdudiyət müddətlərinə, dövlət və federal qaydalara uyğun bir müddət ərzində saxlanılmalıdır. Sterilizatorlara profilaktik texniki qulluq göstərmək və istehsalçının göstərişləri hər zaman əsas götürülməlidir.

NƏTİCƏLƏR

Bu dissertasiyada aparılan nəzəri tədqiqatın məqsədləri, bir qayda olaraq, müxtəlif müəlliflər tərəfindən aparılan çoxsaylı təhlili nəticəsində aşkar edilmiş ziddiyyətlərdən irəli gəlirdi. Bəzi mütəxəssislər tamamilə elmi adlandırılı bilməyən bu vəziyyətdən çıxış yolunu, nəzəri düsturlara görə hesablamaların nəticəsinin qırılma yükünün eksperimental dəyərləri ilə üst-üstə düşdüyü şəkildə güc xüsusiyyətlərini seçməkdə gördülər. Dezinfeksiya epidemiyaya qarşı mübarizənin vacib komponentlərindən biridir, ona görə də yoluxucu xəstəliklərlə mübarizədə ayrı-ayrılıqda aparılmamalıdır. Ətraf mühitdə törədicinin davamlılığı və infeksiya prosesinin spesifikliyi dezinfeksiyanın tələb olunub-olunmamasına qərar verir. Dezinfeksiya, toplanmasının, çoxalmasının və yayılmasının qarşısını almaq və ya aradan qaldırmaq üçün ətraf mühit materiallarından və obyektlərindən patogenlərin məhv edilməsi və ya çıxarılması prosesidir. Bu, səbəbkarın xəstədən sağlam insana keçməsinə dayandırır. Dezinfeksiya, sterilizasiyadan fərqli olaraq, yalnız zərərli mikrobları məhv etməyə çalışır. Dezinfeksiya etmək üçün aşağıdakıları başa düşməlisiniz:

- 1.Nə zərərsizləşdirilməlidir?
- 2.Dezinfeksiya nə vaxt aparılmalıdır?
3. Dezinfeksiya üçün nədən istifadə edilməlidir;
4. Dezinfeksiyanın necə aparılması;

Dezinfeksiya üçün texnika və avadanlıqlar Mexanik, fiziki, kimyəvi və bioloji dezinfeksiya üsulları dörd əsas növdür. Onların birgə birləşmələri də istifadə olunur.

Təmizləmə, nəm təmizləmə, yuyulma, çırpma və s. hamısı mexaniki üsullardır. Tənəffüs yollarının infeksiyalarının, o cümlədən qızılca, suçiçəyi, məxmərək, qrip və digər infeksiyon xəstəliklərin qarşısının alınmasına otaqdakı havanın dəyişdirilməsi kömək edir. Nəticədə otaqdakı havanın dəyişdirilməsindən 15 dəqiqə sonra mikroblar daha az olur və 30 dəqiqədən sonra onlar demək olar ki, tamamilə yox olur.

Dezinfeksiya üçün fiziki üsullara istilik və ya radiasiyadan istifadə edənlər daxildir. İstilik və radiasiya yüksək və aşağı temperaturdan istifadə, müxtəlif bakterisid şüalarla şüalanma, ultrasəs, ultra yüksək tezlikli cərəyan, həmçinin radioaktiv şüalanma, qurutma və s. kimi səmərəli üsullara misaldır. Bəzi parametrlərdə onların bakterisid təsiri olduğu ehtimal edilir.

Kimyəvi texnika: kimyəvi maddələrin bakteriyalara necə təsir etməsinə əsaslanır. Dezinfeksiyaedici maddələr dezinfeksiyada istifadə olunan maddələrdir. Onlar bakterisid və bakterisid xüsusiyyətlərə malikdirlər. funqisid, virusid və sporosid. Kimyəvi dezinfeksiyaedici maddələrin effektiv işləməsi üçün suda asanlıqla həll olunmalı və sabit emulsiya yarada bilməlidir. Dezinfeksiyaedici maddələr aşağıdakı meyarlara cavab verməlidir:

- qısa müddətdə və aşağı konsentrasiyalarda bakteriyaları məhv etmək;
- üzvi kimyəvi maddələrlə olduqda zərər vermək;
- ucuz və yaradılması sadə olmalıdır;
- insan toksikliyi az olmalıdır.

Spora formaları kimyəvi maddələrin təsirinə vegetativ formalara nisbətən daha davamlı olduğundan, dezinfeksiyanın nəticəsi də bakteriyaların davamlılığından asılıdır.

Dezinfeksiyaedicinin fiziki və kimyəvi xüsusiyyətləri (bakteriyalara təsir qabiliyyəti, özlülük, suda həllolma, temperatur, turşuluq və s.) dezinfeksiyanın effektivliyinə təsir göstərə bilər.

- bioloji səviyyədə müxtəlif dezinfeksiyaedici maddələrə mikrob müqaviməti;
- dezinfeksiya edilməli olan əşyaların xüsusiyyətləri (materialın keyfiyyəti, struktur detalları və üzvi maddələrlə çirklənmə dərəcəsi);
- dezinfeksiya edilmiş obyektlərin mikrobioloji çirklənmə dərəcəsi;
- dezinfeksiyaedici müalicənin müxtəlif üsulları;

-dezinfeksiyaedici məhlula batırılma və ya iridamik və ya aerosol ilə islatma;

Dezinfeksiyaedici maddələr Ətraf Mühitin Mühafizəsi Agentliyi (EPA) tərəfindən “antikrob pestisidlər” kimi qeydiyyatla alınmışdır və cansız obyektlərdə və səthlərdə zərərli mikroorqanizmlərə (yəni, bakteriyalar, viruslar və ya göbələklər) nəzarət etmək, qarşısını almaq və ya məhv etmək üçün istifadə olunan maddələrdir. Bu antimikrob məhsullara ənənəvi olaraq dezinfeksiyaedicilər və sterilantlar daxildir. Məhsulun kimyası, effektivliyi, insanlar, heyvanlar və bitkilər üçün toksikliyi və digər parametrlər haqqında məlumatlar sınaqdan keçirilməli və kimyəvi maddənin marketinqindən əvvəl EPA-ya təqdim edilməlidir.

Səhiyyədə mikrob öldürücülərin istifadəsi ilə bağlı sağlamlıq təhlükələri selikli qişanın qıcıqlanmasından ölümə qədər dəyişir, sonuncu isə psixi pozğunluğu olan xəstələr tərəfindən təsadüfən inyeksiya ilə nəticələnir.

Kimyəvi təsirə məruz qalmanın sağlamlıq riskinin qiymətləndirilməsi ilə əlaqəli əsas amillərə məruz qalma müddəti, intensivliyi (yəni, nə qədər kimyəvi maddə daxildir) və marşrut (məsələn, dəri, selikli qişalar və inhalyasiya) daxildir. Toksikoz kəskin və ya xroniki ola bilər. Kəskin toksiklik adətən kimyəvi maddənin təsadüfən dağılması nəticəsində yaranır. Xroniki toksiklik uzun müddət ərzində kimyəvi maddənin aşağı səviyyələrinə təkrar məruz qalma nəticəsində yaranır.

Yüksək səviyyəli dezinfeksiya və sterilizasiyanın effektivliyi effektiv təmizləmə tələb etsə də, klinik şəraitdə təmizliyi yoxlamaq üçün istifadə edilə bilən heç bir “real vaxt” testləri mövcud deyil. Əgər bu cür testlər kommersiyada mövcud olsaydı, adekvat təmizləmə səviyyəsini təmin etmək üçün onlardan istifadə edilə bilərdi. Adekvat təmizləməni təmin etməyin yeganə yolu təkrar emal yoxlama testinin (məsələn, mikrobioloji nümunənin götürülməsi) aparılmasıdır, lakin bu, müntəzəm olaraq tövsiyə edilmir. Laboratoriya-sınaq proqramında təmizləmə proseslərinin təsdiqi mikroorqanizmlərin aşkarlanması, üzvi çirkləndiricilərin kimyəvi aşkarlanması, radionuklidlərin etikətlənməsi üçün mümkündür.

Səhiyyə Müəssisələrində Dezinfeksiya və Sterilizasiya üzrə Təvsiyələrin son məqsədi, həm dezinfeksiya, həm də sterilizasiyadan düzgün istifadə etməklə səhiyyə ilə əlaqəli infeksiyaların nisbətini azaltmaqdır. Hər bir təvsiyə elmi dəlillərə, nəzəri əsaslara, tətbiq oluna bilənliyə və federal qaydalara əsasən təsnif edilir. Nümunələr oxucuya kömək etmək üçün bəzi təvsiyələrə daxil edilmişdir; lakin bu nümunələr təvsiyənin həyata keçirilməsinin yeganə üsulunu müəyyən etmək üçün nəzərdə tutulmur.

Dezinfeksiya işi üzrə öyrədici programın adı nə olursa olsun, eyni funksiyaya malikdir - “axtar və məhv et”, yəni məhsul zədələnməmişdən əvvəl avadanlıqda və ətraf mühitdə mikroorqanizmləri aktiv şəkildə axtarmaq və tapdıqda onu məhv etmək.

“Bir ölçü hamıya uyğundur” Ətraf Mühitin Patogen Monitorinqi proqramı yoxdur, çünki hər bir Ətraf Mühitin Patogen Monitorinqi proqramı obyekt, avadanlıq, məhsul, personal, tarix və s. üçün unikal risklərə əsaslanır. Süd məhsulu istehsal edən fabrikdə proqram təzə kartof qablaşdırma fabrikdəki proqramdan çox fərqli olacaq.

Ətraf Mühitin Patogen Monitorinqi proqramları bahalı ola bilər, ona görə də onların funksional olduğundan əmin olmaq və qərar qəbul etmək üçün düzgün məlumatı təmin etmək üçün diqqətlə konfigurasiya edilməlidir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

1. Ağayev İ. Ə., Quliyeva E. M. və başq. Dezinfeksiya işi. Bakı, 2017.
2. İ.Ə.Ağayev, X.N.Xələfli, F.Ş.Tağiyeva. Epidemiologiya. Bakı, Şərq-Qərb Nəşriyyat Evi, 2012
3. Qasımova H. – Mikrobiologiya və virusologiya, Bakı, 2010.
4. Mişustin E.N., Yemtsev B.T. – Mikrobiologiya, Aqropromizdat, 2011.
5. Məmmədov Q. Ş. Xəlilov M. Y. Ekoloqların məlumat kitabı. "Elm" nəşriyyatı. Bakı: 2013. 516 s.
6. O.M.Qoşqarova, Ş.H.Əliyeva, N.O.Məmmədova – Mikrobiologiyadan praktiki məşğələlər,,Gəncə, 2013.
7. Sadıqova N. A. , Əfəndi F. N. İndikator orqanizmlərin su hövzələrinin çirklənmə dərəcəsinin təyinində rolu, 2015
8. S.Q.Zeynalova, Ağayeva N.A., Bayramov A.Q., Əhmədov İ.B. “Tibbi mikrobiologiya və immunologiya”, Bakı, 2019, Təbib nəşriyyatı, 315 səh.
9. S. Cavadov, Z.Qarayev, H. Əliyeva, G. Seyidova, A.Qurbanov“Microbiology and immunology (Laboratory manual in general microbiology)” 2018, Bakı,185 səh.
10. Z.Ö.Qarayev, A.İ.Qurbanov “Tibbi mikrobiologiya və immunologiya” Bakı, “Təbib” nəşriyyatı - 2015, 860 səh.
11. Z.Qarayev, R.B.Bayramlı “Tibbi mikrobiologiya, immunologiya və klinik mikrobiologiya”, Bakı, “Təbib”nəşriyyatı - 2018, 756 səh

i. Rus ədəbiyyatı

12. Ющук Н.Д., Жогова М.А., Бушуева В.В. Эпидемиология. М.:Медицина, 2012.
13. Покровский В.И., Пак С.Г., Брико Н И. Инфекционные болезни и эпидемиология.- М.: Гэотар, Медицина, 2010.
14. Руководство по эпидемиологии инфекционных болезней / Под ред. В.И. Покровского. Т.1. – М.: Медицина, 2013.
15. Беляков В.Д., Яфаев Р.Х. Эпидемиология: М.,Москва,2014, 414с.
16. Белозеров Е.С., Иоанниди Е.А. Курс эпидемиологии:АПП “Джангар”, 2015, 136с.

17. Васильев К., Шляхов Э. Методы исследования в эпидемиологии: Картя Молдовеняска, 2011, 186с.
18. Зуева Л.П., Яфаев Р.Х. Эпидемиология: Санкт-Петербург, Фолиант, 2016, 716с.
19. Клименко Е.П., Попов В.П. Эпидемиологический анализ: М., Медицина, 2010, 192с.
20. Покровский В.И., Пак С.Г., Брико Н.И. Инфекционные болезни и эпидемиология: М., Москва, 2016, 810с.
21. Попов В.Ф. Руководство по эпидемиологическому анализу: М., Медицина, 2013, 216с.
22. Флетчер Р., Флетчер С., Вагнер Э. Клиническая эпидемиология: Изд-во Медиа Сфера, Москва, 2010, 346с.
23. Черкасский Б.Л., Амиреев С.А., Кноп А.Г. Эпидемиологический надзор за зоонозами: Изд-во “Наука”, Алма-Ата, 2010, 148с.
24. Шкарин В.В., Шафеев М.Ш. Дезинфектология: Изд-во НГМА, Нижний Новгород, 2013, 358с.
25. Ющук Н.Д. Эпидемиология: М., Москва, 2010, 336с.
26. Ющук Н.Д., Мартынов Ю.В. Краткий курс эпидемиологии: М., Москва, 2015, 196с.
27. Ягодинский В., Рейнару И. Элементы эпидемиологического надзора: Таллин “Валгус”, 2010, 272с.
28. Бронштейн А.М., Токмалаев А.К. Паразитарные болезни человека: протозоозы и гельминтозы // РУДН, 2014, с. 207.
29. Никитин А.Ф., Жоголев Д.Т., Захаркив Ю.Ф., Мокроусов В.Н. Лабораторная диагностика паразитарных болезней Медицинские технологии. М., Интермедика, 2011, т. 1, с.327-388

i. Ingilis ədəbiyyatı

30. U.S. Environmental Protection Agency. Pesticides: Regulating Pesticides – Registering Pesticides. Accessed at www.epa.gov/cgi-bin/epaprintonly.cgi on December 8, 2014

31. Ewart SL. Disinfectants and control of environmental contamination. In: Smith BL, editor. Large Animal Internal Medicine: diseases of horses, cattle, sheep and goats. 3rd edition. 2011. St. Louis: Mosby. pp. 1371- 1380.
32. U.S. Environmental Protection Agency. Disinfectants for use on hard surfaces – Efficacy data requirements. Accessed at www.epa.gov/oppad001/dis_tss_docs/dis-01.htm on October 28, 2014.
33. U.S. Environmental Protection Agency. Read the Label first. Accessed at www.epa.gov/pesticides/kids/hometour/label/read.htm on October 28, 2014.
34. Sawicki T. Biological Safety Officer, USDA ARS, Plum Island Animal Disease Center. Field Decontamination Techniques. Foreign Animal Disease Diagnostician Training May 2012. Permission for use granted.
35. Grooms D. Biosecurity guide for livestock farm visits. Michigan State University Extension Bulletin E2842. April 2013.
36. National Institute for Occupational Safety and Health. Comprehensive Procedures for collecting environmental samples for culturing *Bacillus anthracis*. April 2002. <http://www.cdc.gov/niosh/unp-envsamp.html>
37. Centers for Disease Control and Prevention. *Pseudomonas aeruginosa* infections associated with transrectal ultrasound-guided prostate biopsies--Georgia, 2005. MMWR CDC Surveill. Summ. 2016;55:776-7.
38. Association of peri-Operative Registered Nurses. Recommended practices for high-level disinfection. AORN J. 2015;81:402-12.
39. Garner JS, Favero MS, Nelson DB, Muscarella LF. Current issues in endoscope reprocessing and infection control during gastrointestinal endoscopy. World J Gastroenterol 2016;12:3953-64.
40. Riley R, Beanland C, Bos H. Establishing the shelf life of flexible colonoscopes. Gastroenterol. Nurs. 2012;25:114-9.
41. Rejchrt S, Cermak P, Pavlatova L, Mickova E, Bures J. Bacteriologic testing of endoscopes after high-level disinfection. Gastrointest. Endosc. 2014;60:76-8.
42. Pang J, Perry P, Ross A, Forbes GM. Bacteria-free rinse water for endoscope disinfection. Gastrointest. Endosc. 2012;56:402-6.
43. Leung J, Vallero R, Wilson R. Surveillance cultures to monitor quality of gastrointestinal endoscope reprocessing. Am. J. Gastroenterol. 2013;98.

44. Moses FM, Lee J. Surveillance cultures to monitor quality of gastrointestinal endoscope reprocessing. *Am. J. Gastroenterol.* 2013;98:77-81.
45. Tunuguntla A, Sullivan MJ. Monitoring quality of flexible endoscopic disinfection by microbiologic surveillance cultures. *Tennessee Med* 2014;October:453-6.
46. Fraser TG, Reiner S, Malcznski M, Yarnold PR, Warren J, Noskin GA. Multidrug-resistant *Pseudomonas aeruginosa* cholangiopancreatography: Failure of routine endoscope cultures to prevent an outbreak. *Infect Control Hosp Epidemiol* 2014;25:856-9.
47. Butcher W, Ulaeto D. Contact inactivation of orthopoxviruses by household disinfectants. *J. Appl. Microbiol.* 2015;99:279-84.
48. Carling PC, Briggs JL, Perkins J, Highlander D. Improved cleaning of patient rooms using a new targeting method. *Clin Inf Dis* 2016;42:385-8.
49. Denton M, Wilcox MH, Parnell P, et al. Role of environmental cleaning in controlling an outbreak of *Acinetobacter baumannii* on a neurosurgical intensive care unit. *J. Hosp. Infect.* 2014;56:106-10.
50. Barker J, Vipond IB, Bloomfield SF. Effects of cleaning and disinfection in reducing the spread of Norovirus contamination via environmental surfaces. *J. Hosp. Infect.* 2014;58:42-9.
51. <https://openwho.org/courses/IPC-EC-EN>
52. <https://www.bocekvar.com/hizmetlerimiz/dezenfeksiyon-hizmetleri>
53. <https://www.solidcare.com/how-to-choose-the-right-disinfection-methods-for-your-facilities/>
54. <http://www.goktepe.net/hijyen-ve-sanitasyon.html>
55. <https://pdihc.com/blog/history-and-evolution-of-surface-disinfectants/>
56. <https://www.sterifre.com/resources/a-glance-back-at-the-history-of-disinfection>
57. <https://pubs.acs.org/doi/10.1021/acs.accounts.8b00641>
58. <https://www.hsc.com.tr/tr/category/dezenfeksiyon-sistemleri>
59. <https://www.hsc.com.tr/tr/product/51/Ozon-Dezenfeksiyon-Sistemleri>
60. <https://otank.com.tr/urunlerimiz/moduler-dezenfeksiyon-kabini/>
61. <https://www.hsc.com.tr/tr/product/52/Klor-Dezenfeksiyon-Sistemleri>
62. <http://www.goktepe.net/hijyen-ve-sanitasyon.html>

63.<http://baku-ih.gov.az/az/news/196.html>

64.<https://www.nih.gov/news-events/nih-research-matters/novel-coronavirus-structure-reveals-targets-vaccines-treatments>

65.<https://www.kariyerbank.com.tr/egitim/sterilizasyon-ve-dezenfeksiyon-egitim-programi/>

66.https://koronavirusingfo.az/files/2/5_ictimai_iase.pdf

67.<https://agriculture.canada.ca/en/agricultural-production/water/ponds-and-dugouts/farm-surface-water-management/disinfection-why-it-necessary>

68.https://www.xylem.com/en-us/products--services/treatment-products_systems/disinfection_andoxidation/currentpageid=143946&categoryid=143946&page=1&pagesize=24